

Güz 2019, Yıl: 4, Sayı: 8, ss. 48-84

Doi Number: 10.32579/mecmua.595831

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yükleme Tarihi: 23.07.2019 / Kabul Tarihi: 17.09.2019

Salhadin GÖK *


Özlem KILINÇÇEKER **


TÜRK KADININ SİYASETE GİRİŞ SÜRECİ VE İLK KADIN SAYLAV MİHRİ İFFET PEKTAŞ

ÖZ

Tarih boyunca kadın hakları hem dünyada hem de Türkiye’de en tartışmalı konulardan biri olmuştur. Osmanlı Devleti’nde, Tanzimat ve Meşrutiyetle örgütlenen kadınlara ilk siyasi haklar Cumhuriyet döneminde verilmiştir. Ancak Türk kadını, siyasi haklarını büyük bir mücadele ile kazanmıştır. İlk olarak bu hakları 1930 yılında belediye seçimleri, 1933 yılında ise köy muhtarlığı seçimlerine katılma hakkı olarak elde etmiştir. Milletvekili Seçme ve Seçilme hakkını ise 5 Aralık 1934 yılında Anayasa’da yapılan değişiklikle kazanmıştır. Böylece Türk kadını birçok Avrupa ülkesindeki kadınlardan önce seçme ve seçilme hakkını elde etmiştir. 8 Şubat 1935’te yapılan ilk seçimde 18 kadın milletvekili parlamentoya girmiştir. Bu kadın milletvekillerinden birisi de Malatya Milletvekili Mihri İffet Pektaş’tır. Bu çalışmada da Türkiye’nin çağdaş modern öncü kadın figürlerinden biri olmayı başarmış İngilizce ve Fransızca öğretmeni Mihri Pektaş’ın Malatya basınında çıkan haberleri, hayatı ve Meclisteki faaliyetleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Mihri İffet Pektaş, Malatya, Kadın Hakları, Robert Koleji.

*  Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, sgok@adiyaman.edu.tr

**  Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, okilincceker@adiyaman.edu.tr

ABSTRACT

Throughout history, women's rights have been one of the most controversial issues both in the world and in Turkey. Although women were organized in the Ottoman Empire during the Tanzimat and the Constitutional Monarchy periods, they gained their first political rights during the Republican period. Turkish women have obtained their political rights through a great struggle. Firstly, they attained the right to participate in the municipality elections in 1930, and then the right to participate in the Muhtar elections in 1933. Furthermore, they acquired the right to vote and to be elected through the amendment made in the Constitution on December 5, 1934. Thus, Turkish women have obtained the right to vote and to be elected earlier than the women in many European countries. Eighteen women were elected to the parliament in the first election held on February 8, 1935. One of these women deputies was the Malatya deputy Mihri İffet Pektaş, a teacher of English and French who achieved to become one of the modern contemporary pioneer women of Turkey. This paper investigates the news about Mihri Pektaş in the local press of Malatya, her life and her political activities in the Parliament.

Key Words: Atatürk, Mihri İffet Pektaş, Malatya, Women's Rights, Robert College.

Giriş

Tarih boyunca insanlık, kadının toplumsal hayattaki yerini ve önemini tartışmıştır. Bu konuyu farklı görüşler çerçevesinde ele alarak, kadının toplumda nerede, nasıl, kiminle, hangi konumda duracağını tartışarak günümüze kadar getirmiştir. Birçok din yorumcusu kadını “acıların kaynağı”, “günahın sembolü”, “şeytanın aracı” olarak tanımlanmıştır. Öyle ki; nüfus sayımlarında bile hayvanları istatistiksel verilere dâhil edilirken kadınlar bunun dışında bırakılmıştır. Oysa kadın; avcı-toplayıcı insan topluluklarından bu yana toplumun temel taşı, aydınlanma çağının en önemli parçası olmuştur. Ancak kadınların ve erkeklerin aynı haklara sahip olmadığı toplumlarda, eşitlik sorunu hep var olmaya devam etmiştir. Bu sorun, 20. Yüzyıl'dan itibaren tüm dünyada kadın ile erkekler arasında eşit siyasi ve sosyal haklar elde etme tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda ilk zamanlarda kadınlara kanunlarla birçok hak verilmiş olsa da, kadınların bu haklarından toplum baskısı, gelenekler ve dini sebeplerle yeterince faydalanamadıkları görülmüştür (Duroğlu, 2007: 9; Feyzioğlu, 1992: 881).

İslamiyet öncesi dönemde Türk kadını, tarım ve hayvancılıkla uğraşan, ticaret yapan, savaşta ve kurulan mecliste erkeğin yanında yer alan konumda iken İslamiyet'le birlikte kadının sosyal hayat içindeki statüsü değişmiştir. Müslümanlığın kabulünden sonra İran ve Arap kültürlerinden etkilenen, İslam dininin temelinde olmamasına rağmen yanlış ya da eksik yorumlamalardan kaynaklanan, geleneklerle karıştırılan kadın haklarının, dini bir baskı ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Buna bir de Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan sonra toplum ve siyasi hayatta kendini gösteren Bizans etkisi de eklenince kadının sosyal yaşam alanı iyice daralmıştır (Oruç, 2010: 7; Feyzioğlu, 1992: 881). Türk kadınının konumu ve statüsü tarihi süreç içinde farklı şekillerde tanımlanmış dönemsel, bölgesel ve kültürel olarak da farklı kimlikler kazanmıştır. Klasik dönem Osmanlı kadını ile Tanzimat dönemi kadını ya da Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi kadınları arasında belirgin bir



ayrım vardır. Yine aynı ayrımı İstanbul kadını ile Anadolu kadını arasında da görmek mümkündür(Oruç, 2010: 7). Öyle ki Geleneksel ve dini öğretiler erkekleri toplumsal yaşamda aktif kılarken, kadınları ev içinde sınırlı bırakmıştır. Ancak Meşrutiyet dönemi ve arkasından gelen savaş yılları çalışma hayatında erkeklerin yerine kadınların geçmesinin ortamını sağlamıştır. Özellikle 1912’de çıkan Balkan Savaşları ile erkek nüfusunda yaşanan azalma, kadınları sosyoekonomik yaşamın içine girmeye zorlamıştır. Bu zorunlu giriş burjuva kadınlarını, sosyal hizmet anlayışının en önemli unsuru olan derneklere yöneltmiştir. Balkan Savaşı ile yurttan oluşan “Balkan faciası” ortamında, protesto mitingleri yapmak, yaralılara bakmak, Balkanlardan göç eden dul ve yetimlere yardım etmek kadınlara kalmıştır. (Duroğlu, 2007: 22; Şimşek, 2017: 353) Bu çetin mücadeleler, donanımlı-aydın İstanbul kadınına öne çıkarırken, daha sonraki dönemde özellikle Milli Mücadelede gösterdikleri başarılar nedeniyle, Anadolu kadınına ön plana çıkarmıştır (Oruç, 2010: 7; İlkhan, 2018; 74).

1-Siyasi Hakların Elde Edilmesinde Kadın Hareketleri

1919-1923 arasındaki askeri ve siyasi başarılar, 29 Ekim 1923’te Cumhuriyetin ilanını getirmiştir. Türk kadını bu süre zarfında aktif olarak rol almıştır, işgallere karşı protesto mitingleri düzenlemiş, hatta yabancı ülkelere yazılar göndererek işgallere karşı çıkmada üstüne düşen görevi layığıyla yapmıştır (Afetinan, 1992: 915). Bununla da yetinmeyen Türk kadını, Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu’da ilk büyük sosyal ve siyasi kadın teşkilatı olan Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyetini kurmuştur. Daha sonra kadınlar, siyasal anlamda ilk mücadelesini Ulusal Bağımsızlık Savaşı kazanıldıktan sonra kadın hareketi olarak tarihe geçen Nezihe Muhittin ve arkadaşlarının kurduğu Kadınlar Halk Fırkasıyla vermiştir (Oruç, 2010: 33; İştat, 2006: 15; Uzun, 2017:75; Bulut ve Vurmay, 2017: 8). Ancak Kadınlar Halk Fırkası’nın kuruluş arifesinde TBMM üyelerinin kadınlara siyasal hakların verilmesine hazır olmadığı (hem I. Grup hem de II. Grup üyelerinin) konusunda görüş birliği içerisinde olmasına rağmen, basın hep gündeminde tutarak kamuoyunun nabzını ölçmeye devam etmiştir. Bu kapsamda dönemin gazeteleri de kadınların seçimlerle ilgili görüşlerini almak için anketler düzenlemiştir (Afetinan, 1992: 915; Oruç, 2010: 34; Yılmaz, 2011:143; Çanak, 2016: 30.).

Kadın haklarına karşı hoşgörüsüzlüğün hâkim olduğu bu yıllarda boş durmayan Türk kadını 7 Şubat 1924 tarihinde “Türk Kadınlar Birliği”¹ adı altında tek parti

¹ Türk Kadınlar Birliği kurulduğu 7 Şubat 1924 tarihinde kendini feshettiği 10 Mayıs 1935 tarihine kadar tek parti yönetiminin önemli tek kadın derneğidir. Özellikle Nezihe Muhittin’in başkanlığı döneminde TKB kadınların siyasal haklarını elde etme konusunda radikal bir çizgiyi benimsemiştir. Dernek, kadınların siyasal, toplumsal ve ekonomik alanlarda kabul görüp özgürleşmelerini, kurucu unsur olarak devlet otoritesinde söz sahibi olmaları için çalışmıştır. Ancak kurulduğu yıllarda derneğin “kadının mefkûresi” adı ile verdikleri mücadeleleri o dönem için şartların uygun olmadığı gerekçesiyle aşırı talepler olarak görülmüştür. Öyle ki derneğin başarısını tehlikeli bulan çevreler TKB yönetimini ağır iftiralara yıpratmıştır. Sonunda da Nezihe Muhittin usulsüzlük iddialarıyla yönetimden uzaklaştırılmıştır. Yerine geçen Latife Bekir’in döneminde ise sadece siyasi hak taleplerini geri planda tutan bir hayır kurumu olarak çalışmalarına devam etmiştir. Dernek bu yıllarda faaliyetlerini devletin siyasetiyle uyumlu, tek parti yönetimin belirlediği sınırlar içinde sürdürmüştür. Çalışmaları iktidarın bünyesinde sınırlı olmasına rağmen kadınların siyasal haklarını elde ettiği güne kadar mücadele veren tek dernektir (Oruç, 2010: 119).



yönetiminde önemli radikal bir çizgiyi benimsemiş olan ilk derneklerini kurmuşlardır. Bu dernek kadınların siyasal, toplumsal ve ekonomik alanlarda kabul görüp özgürleşmesi, karar mekanizmalarında söz sahibi olmaları ve yeni yönetimde kurucu unsur olarak yer almaları gibi konularda önemli çalışmalar yapmıştır. O günlerde Türk kadınlarının bu faaliyetleri zor ve sancılı olsa da yapılan bu çalışmalar ileride Cumhuriyet döneminde kendilerine verilecek hakların yolunu açması açısından fayda sağlamıştır (Oruç, 2010: 119; Uzun,2017: 75).

Türkiye’de Mustafa Kemal Paşa’nın tam desteğini alan kadınlar için kadın hakları ile ilgili ilk ciddi kırılma Cumhuriyetin ilanı ile başlamıştır. Bu yıldan itibaren Mustafa Kemal Paşa’nın desteği ile Türk kadınının toplumsal statüsünü geliştirmek için çeşitli adımlar atılmıştır. 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ile kadın ve erkeklerin eşit öğretim imkânlarından yararlanması sağlanmış, kadınların eğitimine ve eşitliğine büyük önem verilmiştir. Böylece yeni eğitim sistemi, laik bir niteliğe sahip olarak gelişip yaygınlaşırken, çağdaş uygulamalar da gerçekleştirilmiştir. Özellikle 1925-1926 yılları kadın haklarının sık sık tartışıldığı yıllar olmuştur.

1927 yılına kadar bu durumda devam eden kadınların mücadelesi, 21 Haziran 1927 tarihinde TBMM’i Türk Kadınlar Birliği’nin kadınlar için siyasal hak talebini tartışmaya başlaması ile yeni bir ivme kazanmıştır (Oruç, 68). Açıldığı günden itibaren yoksul çocuk ve kadınlara yardım çalışmaları, çeşitli toplantılar ve siyasal haklar arayan TKB’nin Türk kadınının siyasallaşma sürecinde, 1930 yerel seçimlerinde, 1934 belediye seçimlerinde emeğinin karşılığını aldığı görülür (Oruç, 2010: 103; Demir ve Yüksel, 2017: 235). Böylece Cumhuriyet döneminde yapılan ilk seçimlerle kadınının bir birey ve demokratik bir toplumunun olmazsa olmazı olduğunu savunarak kadının toplumdaki haklarını elde etmesinde büyük çalışmalara imza atmıştır. (Oruç, 2010: 103) TKB, 1935 yılında V. dönem milletvekili seçimlerinden sonra kadın milletvekillerinin Meclise girmesiyle aynı yıl amaçlarını gerçekleştirdikleri düşüncesi ile dernek çalışmalarına ara vermiştir (Yetkin, 1983: 84-86; İşat, 2006: 67).

İlk kez 3 Nisan 1930’da Belediye Seçimlerinde seçme-seçilme hakkını kullanan Türk kadını, siyasi manada ikinci hakkını ise Köy Muhtarlığı ve İhtiyar Heyetine katılmakla elde etmiştir. Bu hak 1924’te “Köy Yasası”nın 20, 25 ve 30. Maddelerinin değiştirilmesi, 26 Ekim 1933’te ise 1924 tarihli 442 Sayılı Köy Kanunu’nun değiştirilmesi ile sağlanmıştır (Gökçimen, 2008: 20; Yıldız, 2012:66).

Kadınlar 5 Aralık 1934 tarihinde Başbakan İsmet İnönü ve 191 arkadaşının verdiği; 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu’nun 10. ve 11. Maddelerinin değiştirilmesine ilişkin kanun teklifi ile milletvekili seçme ve seçilme hakkını kazanmıştır. Yeni kanun ile kadın ve erkek her Türk vatandaşının seçme yaşı 22, seçilme yaşı 30 olarak belirlenmiştir. Böylece, kadın ile erkek arasındaki eşitsizlik ortadan kalkmış siyasal haklar bakımından kadın ile erkek aynı konuma gelmiştir. Bu adımın Türkiye’nin daha demokratik bir ortama kavuşması ve siyasal katılımın boyutlarının genişletilmesi amacıyla atıldığını söylemek mümkündür. Zira 1930 yılı Gazi



Mustafa Kemal Paşa'nın da isteği doğrultusunda kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası ile çok partili hayata geçiş denemesinin yaşandığı bir dönemdir (Yıldız, 2012:126).

Siyasal ve sosyo-ekonomik alanlarda yapılan inkılaplarla kadınlar, ülke yönetiminde söz sahibi olmuştur. Kadınlarla ilgili kanuni düzenlemeler Mustafa Kemal Paşa'nın isteği ve İsmet İnönü hükümetinin teklifi ile TBMM'de müzakere edildiği zaman, fikirlerini açıklayan milletvekillerinin de olumlu beyanlarda buldukları gözlenmiştir. Mustafa Kemal Paşa, bu konu için gerek hükümet üyeleri, gerekse çevresinde bulunanlarla görüşmeler yaparken, herkesin fikrine önem vermekle beraber, yapılacak olan inkılâplara, lehte ve aleyhte olanlar arasında müzakere ettiği de görülmüştür. Dolayısıyla TBMM'de yapılan görüşmeler neticesinde Türk kadınına seçme ve seçilme hakkının verilmesi kadınının siyasi alanda kazandığı en son kazanım olmuştur (Gökçimen, 2008: 21; Yıldız, 2012: 68-72; Doğramacı, 1992: 910; Afetinan, 1992: 917).Kazanılan bu hakların pratiğe dökülmesi ise ilk kez TBMM'nin beşinci dönem seçimlerinde gerçekleşmiştir. İlk kadın milletvekilleri 1 Mart 1935 tarihinde Meclis'e girdiler (Oruç, 2010: 103; Gökçimen, 2008: 22). Meclise girmeyi başaran 18 milletvekilininin mesleklerine bakıldığında 13'ünün öğretmen olduğu görülmektedir². (Hamzaoğlu, 2017: 87; Bulut ve Vurmaya, 2017: 9).

Adı-Soyadı	Seçildiği İl	Adı-Soyadı	Seçildiği İl
Emine Mebrure Gönenç (Mersin Belediye Meclis Üyesi)	Afyonkarahisar	Hatice Özgener Öğretmen	Çankırı
Hatı (Satı) Çırpan (Tıpan) (Kazan Köyü Muhtarı)	Ankara	NakiyeElgün (İstanbul Umumi Meclis Üyesi ve Öğretmen)	Erzurum
Şükran Örs Baştuğ (Öğretmen)	Antalya	Fakihe Öymen (Öğretmen)	İstanbul
Sabiha Gökçül Erbay (Öğretmen)	Balıkesir	Benal Nevzat İstar Arıman (CHP İdare Heyeti ve Belediye üyesi)	İzmir
Ayşe Şekibe İnsel (Çiftçi)	Bursa	Ferruh Gürgüp (CHP İdare Heyeti Üyesi)	Kayseri
Huriye Öviz Baha (Öğretmen)	Diyarbakır	BedizBahire Morova (AydilekBelediye Üyesi (Bolu))	Konya

² Türkiye'de öğretmenlik mesleği kadınlar için en eski geleneksel ve kamusal niteliğe sahip alanlarından biridir. Öyle ki kadın öğretmen, Osmanlı'dan Cumhuriyet'te "medeniyete geçiş projeleri" kapsamında hep önemli figürlerden biri olmuştur.

Fatma Şakir Memik (Doktor)	Edirne	Mihri İffet Pektaş (Öğretmen)	Malatya
Esmâ Nayman (Belediye Meclis Üyesi - Öğretmen)	Seyhan	Meliha Ulaş (Öğretmen)	Samsun
Sabiha Hatice Görkay (Öğretmen)	Sivas	Seniha Nafız Hızal (Öğretmen)	Trabzon

(Bulut ve Vurmay, 2017; 9; Özer, 2013: 156-157; Gökçimen, 2008:23; Göksel, 1992: 936; Hamzaoğlu, 88; Çanak, 2016:32).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra yapılan tek partili seçim dönemlerinde kadınlar yapılan seçime aşama aşama katılabımlıdır. Cumhuriyet rejimi erkek egemenliğı üzerine değıl erkek-kadın eşitliğini hedefleyen bir anlayışı a sahiptir. Dolayısıyla yaygın olan erkek egemenliğı algısını ortadan kaldırıp, erkeklerle eşit haklara sahip olmak isteyen kadınlar, 5 Aralık 1934'te 2598 Sayılı Kanunıyla seçme seçilme hakkına sahip olmuştur. Bu kanunla "seçimlere 22 yaşını bitirmiş her Türk katılabilir" maddesinde yapılan değışiklikle, hem kadınların siyasete girebilmesinin hem de siyasi hayatta söz sahibi olabilmemesinin yolu açılmıştır (TBMM ZC, IV/25,1934: 82-85). Kadınlar, 1935 yılında yapılan genel seçimlerde 399 milletvekilliğinin 18'ni (Hatice Özgener 1936 ara seçimlerle meclise girmiştir), 1939 seçimlerinde 429 milletvekilliğinden 16'sını, 1943 seçimlerinde ise 455 milletvekilliğinden 16'sını alarak parlamentoya girmiştir. Çok partili hayata geçilen 1946 seçimlerinde 454 milletvekilliğinin 9, Demokrat Parti'nin iktidara geldiğı 1950 seçimlerinde ise 472 milletvekilinden 3 kadındır. İlk defa, farklı partilerin girdiğı bu dönemde Meclise giren kadın milletvekillerinden Nazlı Tılabar Demokrat Parti'den, Tezer Taşkıran Cumhuriyet Halk Partisinden, Halide Edip Adıvar ise bağımsız olarak Meclis'e girmiştir. (TBMM Albümü, 1994: 96-112;TBMM Albümü, 1939: 1-123; TBMM Albümü, 1943: 1-120; TBMM Albümü, 1946:1-117; TBMM Albümü, 1950: 1-113). Bu sayı, kadın milletvekilliğine cumhuriyetin ilk yıllarında ne kadar önem ve isteğın olduğunu göstermesi bakımından önemlidir (Doğramacı, 1992: 911; Yıldız, 2012:126; Göksel, 1992: 934; Feyzioğlu, 1992: 895). Öyle ki ilk katıldıkları 1935 seçimlerinde kadınların sayı meclisin % 4,5'ine tekabül etmiştir. İlginçtir ki o yıllar için oldukça iyi kabul edilebilecek bu sayıya sonraki yıllara kadar ulaşamamıştır (Oruç, 2010: 103; Gökçimen, 2008: 22).

Dönemin gazete haberlerine bakıldığında da verilen seçme ve seçilme hakkının Türk kadınlarını çok sevindirdiğı anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi 5 Aralık 1934'te "Türk kadınına mebus seçme ve seçilme hakkının verilmesi, Fırkanın Meclis Grubunda kabul edildi" başlığı ile verirken (Cumhuriyet, 5 Aralık 1934), bir gün sonra Meclisin kadın mebus seçme seçilebilmesini "Türk kadını haklarının en büyüğünü aldı" " Türk kadını sevinç ve heyecan içinde" başlıkları ile vermiştir (Cumhuriyet, 6 Aralık 1934, s.12). Milliyet Gazetesi'nde kadın milletvekillerinin TBMM'de ilk kez yer aldıkları 1 Mart 1935 tarihli toplantıyı, en ince ayrıntılarına kadar şu cümlelerle kaleme almıştır: "Sayılab bayanlarımızın da iştirak ettiği bu



meclis toplantısı tarihi bir manzara arz ediyordu. Kadın sayımlar salonun muhtelif köşelerinde yer almışlardı. Sade ve zarif giyinmiş tarzları göze çarpıyordu. Ekseri siyah kumaştan kostüm tayyör, beyaz ipekten bluz giymiş ve siyah papyon takmıştı. Ankara sayımlı Bayan Hatı Çırpan koyu mavi memleket kumaşından bir elbise giyiyordu. Şehirli arkadaşları arasında hâkim ve olgun tavırları onu onlardan hiç ayırmıyordu. Bayan sayımlar kürsüye çıktıkça ve yeminden sonra kürsüden ayrılırken çok alkışlandılar. Bayan sayımlardan ilk yemin eden Afyon sayımlı Mebrure Gönenç oldu” (Milliyet, 2 Mart 1935: 318).

Aynı zamanda Türkiye'nin her yerinden Ankara'ya telgraflar ve mesajlar yollanmıştır. Bu hareket o günlerde kadın milletvekillerine değer veren bakışı göstermesi bakımından çok önemlidir. Dönemin önemli yazarlarından Falih Rıfkı Atay “büyük bir devrim yaşandığını ve kendi öz mayası ile yeni bir ulusal varlığın yoğrulduğunu” ifade etmiştir. Aynı zamanda erkeklerin de kadınların bu başarılarına sevindiklerini vurgulayarak; kadınların haklarına kavuşmasını “milyonlarca kolun, kafanın yardımına kavuşması” olarak tanımlamıştır (Ulus, 7 Aralık 1934, Uzun, 2017: 79).

Atatürk'ün manevi kızı Afetinan da “kadınların siyasal haklardan yoksun olduğu sürece yurttan demokratik yönetim kurallarının öğretilmesinin zor olduğu” fikrini savunmuş ve her eserinde bu konuya değinmiştir (Oruç, 2010: 103). Kadınların siyasal haklarını elde etmesinde önemli rol oynayan Türk Kadınlar Birliği 1935 yılında Uluslararası Kadın Kongresine ilk defa ev sahipliği yapmıştır. Böylece daha sonraki yıllarda kadınlar yalnızca toplum içinde erkeklerle eşit olmanın yanında, ülke siyasetinde de etkin rol oynama fırsatı bulmuştur. Bu gelişme Türkiye'nin çağdaşlaşma hareketi içinde en önemli adımlarından biri olarak görülmüştür (Oruç, 2010: 103; Demir ve Yüksel, 2017: 235).

Dünyadaki diğer ülkelere bakıldığında, 1893'te Yeni Zelanda'da, 1902' de Avustralya'da, 1906'da Finlandiya'da, 1913'te Norveç'te, 1920'de Moğolistan ve ABD'de 1928'de Birleşik Krallıkta bu haklar verilmiştir. Daha yakın tarihlerde ise 1945'te Japonya ve Fransa'da, 1971'de İsviçre'de verilmiştir. Aslında 1870'lerden 1923 yılına kadar yaklaşık 100'e yakın örgüt kurmuş, 30'dan fazla dergi yayımlamış bir kadın hareketinin 1934'de seçme ve seçilme hakkı elde etmesi erken bir tarih değildir. Üstelik kadınlara seçme ve seçilme hakkı söylendiği gibi armağan edilmemiş, aksine Cumhuriyet'in kadınları bu ve benzeri hakları Cumhuriyet döneminde vermiş oldukları ciddi mücadeleler neticesinde elde etmişlerdir. (Demir, Y. ve Yüksel, R.F. 2017: 230). Türk kadınlarının, kendilerine tanınan hakları bir mücadele vermeden kolayca elde ettiklerini söyleyenlere Atatürk'ün TBMM kürsüsünden şu sözlerle cevap vermiştir. “ Türk kadınına bu hakkın bir lütuf olarak verildiği kanaatinde değiliz. Kimse bu kanaatte olamaz. Bir memleketteki, yurdun her tarafı istilaya uğradığı zaman, kadınlar ateş altında erkeklerle beraber omuz omuza çalışırlar, elbette bu varlıkların yurdun her köşesinde ve her tabakasında söz söylemeye hakları vardır” (Feyzioğlu, 1992: 890). Bunun yanında kadınların seçme ve seçilme hakkının Türk kadınlarına bazı Avrupa ülkelerinden yaklaşık yarım yüzyıl önce verilmesi de çok önemli bir olaydır (Göksel, 1992:936; Feyzioğlu, 1992: 895).

Afet inan Medeni Bilgiler kitabında bu konu ile ilgili “I. Dünya Savaşı'ndan sonra birçok ülke kadınların seçim yetkilerini kabul ettiğini ancak Fransa, İtalya, İspanya



gibi Latin ülkeler bu yetkileri reddederken Amerika, İngiltere, kuzey Avrupa ülkelerinde kadınlar seçim yetkilerini kullanmaktadırlar.” demiştir (Afetinan, 2000: 112).

Ancak Türkiye Cumhuriyeti’nde genel nüfus oranlarına bakıldığında çok az sayıda kadın TBMM’ye girmiştir. Örneğin; Meclise giren kadın milletvekillerinin sayısına yıllara göre bakıldığında ilk seçimlerde; 1935’te 18, 1939’da 16, 1943’te 16, 1946’da 9’ken, 1950’den sonraki seçimlerde bu sayı daha da azalarak devam etmiştir. Bu durumun aksine seçimlere katılımında Türk kadını erkeklere oranla çok daha katılımcıdır. İstatistiki verilere göre yapılan 1954 seçimlerinde katılanların % 47.8 erkek, % 52.16 kadındır. 1963’te bu oran yaklaşık aynı düzeyde kalmıştır. (Göksel,1992:936; Feyzioğlu, 1992: 895).

2-Türk Kadını Ve Atatürk

Kurtuluş Savaşı’nın gerek hazırlık aşamasında gerekse savaş sırasında Türk kadınının yapmış olduğu hizmetlerin önemi tartışma götürmez ölçüde büyüktür. Bunu iyi bilen Mustafa Kemal Paşa Kurtuluş Savaşı’nı verirken güç aldığı, yardımını gördüğü Türk kadınına hiç unutmamıştır. Vefa duygusunu her fırsatta belirtmiştir. Cumhuriyet dönemi boyunca kadın haklarına öncelik tanınması ve çok önem verilmesinde bu duygunun etkisi büyük olmuştur (Gül, 1998:79; Göksel, 1992:920; Çanak, 2016: 28).

Öyle ki yaptığı çalışmalarda (okumalarda) Meşrutiyet döneminin bütün düşünce akımlarını inceleyen Atatürk Türk kadınının “ikinci sınıf ” insan durumundan kurtarmanın zorunlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. “ Yüzyıllardır yarım tedbirlerle ne hukuk ne eğitim çağdaşlaşabilir, ne Türk kadını ne de ülke kurtarılabilir” bu düşüncesinden hareketle “tek bir çıkış yolu vardı. Devlet yapısını, eğitimi, hukuku, kadının statüsünü laikleştirmek, kimsenin dini inancına ve vicdan hürriyetine karışmadan din ile devleti, din ile hukuku ayırmak aklın ve çağın gerektirdiği yola girmek”te olabileceğini işaret etmiştir” (Feyzioğlu, 1992: 887; Doğramacı, 1992:902; Göksel, 1992: 920).

Atatürk, Türk kadınına kendine özgü bir anlayışla gereken önemi vermiş ve bunu çeşitli nedenlerle yapmış olduğu yurt gezilerinde açık bir dille ifade etmiştir. Kadının başta eğitim olmak üzere, hukuk, çalışma hayatı, siyasal katılım, toplumsal yaşamda ve aile yaşamında eşit haklara sahip olarak yerini alması için gereken tüm atılımlar yapılmış ve mümkün olan en kısa zaman içinde gerçekleştirilmiştir. (Çanak, 2016: 159).

Bir yurt gezisinde Mustafa Kemal Paşa Türk kadınına şöyle tanımlamıştır;

“Türk kadını savaş sırasında ülkeye çok büyük yardımda bulundu; herkes gibi o da acı çekti. Bugün o özgür olmalıdır, eğitim görmeli, okullar kurmalı, ülkede erkeklere eşit bir konuma sahip olmalıdır. Buna hakkı vardır.”(Caporal, 1982:180)

Paşa, Ocak 1923’te İzmir’de yaptığı bir konuşmada da özellikle kadın ve erkeğin kalkınmada birlikte yer almaları için şunları söylemiştir;



“Şuna inanmak gerekir ki, yeryüzünde her şey kadınlar tarafından yapılmıştır. Bir toplum onu oluşturanlardan yalnız birinin ihtiyaçlarının kazanılması ile yetinirse, o toplum yarından çok güçsüzlük içinde kalır... Bir millet ilerlemek ve uygarlaşmak isterse, özellikle bu noktayı temel alarak benimsemek zorundadır. Kadınlarımız da bilgili olacak ve erkeklerin geçtiği tüm öğretim derecelerinden geçeceklerdir. Sonra kadınlar, toplumsal hayatta erkeklerle birlikte yürüyerek birbirlerinin yardımcısı ve destekçisi olacaklardır. Memleketimizde cahillik varsa bu yaygındır. Yalnız kadınlarımızı eğil, erkeklerimizi de kapsamaktadır... Son olarak diyorum ki, bizi analarımızın adam etmesi gerekirdi. Onlar edebilecekleri kadar etmişlerdir. Ancak bu günkü seviyemiz, bu günün gerektirdiği zorunluluk ve ihtiyaçlara yeter değildir. Başka zihniyette, başka olgunlukta adamlara ihtiyacımız var. Bunları yetiştirecek olanlar da bundan sonraki annelerdir.” Görüldüğü gibi Atatürk, daha Cumhuriyet ilan edilmeden önce kadınların geleceği ile ilgili her fırsatta olumlu fikir beyan etmişti. Bu bağlamda İnebolu’da yaptığı bir konuşmada ciddi bir usavurmaya dayanmadan kadınlara dayatılan bütün gelenekleri bırakmak gerektiğinin altını çizmiştir (Atatürkçülük I., 1998:334; Sağ 20; Doğramacı, 1992: 903).

1923 yılında yaptığı bir başka konuşmasında “ Bir toplum aynı gayeye bütün kadınları ve erkekleriyle yürümezse ilerlemesine ve medenileşmesine teknik bakımdan imkân ilmi bakımdan da ihtimal yoktur”. (Atatürkçülük I., 1998:335; ; Feyzioğlu, 1992: 888) diyerek kadın erkek eşitliğinin altını çizmiştir. Atatürk’ün, 1923 yılında İslam dininin kadına bakış açısını da şu sözleriyle anlattığı görülür.

“ Bizim dinimiz hiçbir zaman kadınların erkeklerden geri kalmasını istememiştir. Allah’ın emrettiği şey, Müslüman erkek ve kadın beraber olarak ilim ve irfan kazanmasıdır. Kadın ve erkek bu ilim ve irfanı aramak ve nerede bulursa oraya gitmek ve ona sahip olmak mecburiyetindedir. İslam ve Türk tarihi incelenirse görülür ki bugün kendimizi bin türlü kayıtlarla bağlı zannettiniz şeyler yoktur. Türk toplum hayatında kadınlar ilim ve irfan bakımından diğer unsurlar da erkeklerden kesinlikle geri kalmamışlardır. Belki daha ileri gitmişlerdir”.(Atatürkçülük I., 1998: 335).

Atatürk 28 Ağustos 1925’te İnebolu’da konuşmasında, giyim, şapka ve Türk kadınından söz ederek, ülkenin geleceğinin ve çağdaşlığının kadınların dünyaya açılmasıyla mümkün olacağını ve ülkenin esenliği ve çağdaşlığını kadınların dünyaya açılmasında gördüğünü ifade etmiştir. Hemen sonrasında aynı konuda 30 Ağustos 1925 günü Kastamonu’da yaptığı konuşmasında ise kadın hakları ile ilgi Atatürk;

“Bazı yerlerde görüyorum ki kadınlar, yüzünü gözünü gizliyor ve yanından geçen erkeklere karşı ya arkasını çeviriyor veya yere oturarak kapanıyor. Bu tavrın anlamı nedir? Efendiler medeni bir milletin anası, millet kızı bu garip şekle son vermelidir.... Şüphesiz ki ilerleme adımları, iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve ilerleme yeniliklerle birlikte, merhaleler aşmak lazımdır. Böyle olursa, inkılap başarılı olur. Herhalde daha cesur olmak lüzumu açıktır.” demiştir (Gül,1998:80 Sağ,2001:21).

Atatürk’ün 1923-1926 yılları arasında yurdu dolaşarak halkı kadın hak ve statüleri konusunda yapacağı büyük değişikliğe hazırlamasından sonra en önemli gelişme 17 Şubat 1926 günü “Türk Medeni Kanunu”nun kabulüdür. Bu kanunla Türk



vatandaşları ayırım yapılmaksızın diğer uygar ülkelerin vatandaşları gibi eşit haklara kavuşmuşlardır. (Bulut ve Vurmay, 2017; 7-8; Gündüz, 2000:238; Feyzioğlu, 1992: 891)

Bu yıllarda kadınlar kurdukları Kadınlar Hak Fırkası ve Türk Kadınlar Birliği Cemiyetleri ile ısrarla siyasi haklarını elde etmeye çalışarak hemen hemen her seçim sürecinde bu mücadeleden vazgeçemediklerini göstermişlerdir. Türk kadınlarının “Seçme ve Seçilme Hakkı” ile ilgili ilk temasının 1926’da Trabzon Türk Ocağında Süreyya Hulusi isminde bir hanımın verdiği konferansta bu konuyu ifade etmesiyle atıldığı söylenebilir (Göksel, 1992: 934).

Ancak Cumhuriyet’in ilk yıllarında toplumunun yapısı kadını meclis kürsülerinde görece kadar olgunlaşmamıştır. Mustafa Kemal Atatürk’ün her konuşmasında yer bulan Kadınlara seçme ve seçilme hakkının devrimlerin ileri aşamasında verilmesinde acele etmemesi muhtemelen bu sebeptendir³.

Atatürk’ün bu konudaki desteğini 1975’te Türk Kadınları Kültür Derneği’nde konferansında eski İzmir Milletvekillerinden Perihan Arıburun bu konu ile ilgili bir anısını şöyle anlatır;

“1934 yılında bir gün Çankaya Köşkü’nden kendisine ve annesi Makbule Eldeniz’e (Atatürk’ün hocası merhum Naci Eldeniz Paşa’nın eşi) telefon mesajı gelir. Belli bir günde Ankara Türk Ocağı’na gelmeleri istenir o gün Ocak salonunda Ankara’nın bütün aydın kadınlarının bir araya getirildiği görülür. Bu kapalı salon toplantısında seçkin konuşmacılar Türk kadınına da milletvekili seçilme hakkının verilmesini isteyen hararetle konuşmalar yaparlar. Sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne kadar bir gösteri yürüyüşü yapılmasına karar verilir ve hemen uygulamaya geçilir.

Aydın bir kadın topluluğunun meclis önünde yüksek sesle konuşmalarını çalışma odasında bulunan ve olayı hiç bilmeyen (!) Atatürk haber alır. Çevresindeki milletvekillerine “Bakın bakalım hanımlarımız ne istiyorlar? Bana da bilgi getirin” der. Gidip konuyu inceleyen mebusların telaşlı halleri karşısında Atatürk: “Arkadaşlar! Kadınlarımız Mecliste görev isteğinde haklıdırlar. Hemen kanun tasarısı için çalışmalara başlayınız”.

Gazi Paşa’nın bu direktifleri ile çalışmalar başlar, önce Teşkilatı Esasiye Kanunu’nun 10. ve 11. maddeleri değiştirilir. 5 Aralık 1934’te kabul edilen bu değişiklikle kadınlara milletvekili olmak için seçme ve seçilme hakkı tanınır. Böylece Türk kadınının Türk erkeği ile tam manası ile eşit düzeye gelmesi sağlanmış oldu. Olay dünya çapında yankılar yaratarak, birçok ileri ulusun kadını bundan örnek alma çabasına girmiştir. Yenilenen genel seçimlerden sonra 1 Mart 1935

³ Atatürk Türk kadınının hakları üzerine ne zaman bir yeniliğe adım atmak istese karşısında tam ve koyu bir taassupla karşılaşmıştır. Ancak her seferinde konuşmalarında kadınlarla ilgili görüşlerini açıklamaktan da geri durmamıştır. Öyle ki Osmanlı’dan kalma bir seçim kanunun kullanıldığı ve bu yasaya göre Teşkilatı Esasiye Kanununun 20 bin nüfusa bir milletvekili seçilmesini emreder. İstiklal savaşının sürdüğü bu dönemde erkeklerin çoğu cepheindedir. İstenir ki, kadınlar da vatandaş sayılsın bu rakamın içine girmiş olsun. Ancak bu kanun teklifi Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Bey tarafından TBMM’ye gelince kızılca kıyamet kopmuştur.



tarhinde ilk kadın milletvekillerimiz Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kendilerine ayrılan yerlere oturmuşlardır (Göksel, 1992: 935).

1935 yılında “Siyasi ve sosyal hakların kadın tarafından kullanılmasının, insanlığın mutluluğu ve prestiji açısından çok gerekli olduğuna eminim” diyen (Atatürkçülük I., 1998:333; Atatürkçülük III., 1998:157), Atatürk Türkiye'nin “muasır medeniyet” seviyesine çıkmasında Türk kadınına öncü bir rol vermiştir.

Türk kadını için bu derece ulvi bir misyon yükleyen Atatürk'ün kadın ve kadın hakları ile ilgili düşünce ve fikriyatının şekillenmesinde elbette ki kendi ailesi ve aile yaşantısı ve ilişkileri ile ilgili duygu ve düşüncesinin de önemli etkisi olmuştur. Zira Atatürk'ün annesi ve kız kardeşine olan bağlılığı ve sevgisinin bunda etken olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca Atatürk'ün genel anlamda insana bakışında evrensel ölçütlerin önemli yer tuttuğunu görüyoruz. Nitekim Atatürk kadın erkek ayırımını ortadan kaldırarak hepsini “insan” kelimesinde toplamayı hedeflemiştir. (Doğramacı, 1992: 902). Atatürk'ün şahsına ait kadın anlayışı, Birleşmiş Milletler teşkilatının kabul ettiği, bugün de dünya kadınlarının üzerinde birleştiği ve yaymaya çalıştığı bir konudur. Bu da onun her konuda olduğu gibi bu konuda da ne kadar uzak görüşlü bir lider olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır (Doğramacı, 1992: 903). Aynı zamanda kadınların ekonomik hayatın yanında eğitim ve siyaset alanında da yer almalarının ülke için ne kadar önemli olduğunu da her fırsatta belirtmiştir. Ülkenin ilerlemesini kadın-erkek eşitliği ile bilimin ışığında gören Atatürk, reformlarını bu minval üzerinde yapmıştır.(Gül, 1998:83). Böylece Türk kadınları çok kısa bir sürede yaşamın her alanında başarılı bir statüye gelmiş ve birçok Avrupa ülkesinden daha önce emeğinin karşılığını alabilme imkânına sahip olmuştur (Doğramacı, 1989:136; Sağ, 2001: 19- 21).

3-İlk Kadın Milletvekillerinden Mihri İffet Pektaş

3.1. Hayatı

Mihri İffet Pektaş TBMM Azasına mahsus kısa tercüme-i hal için el yazısıyla doldurduğu özgeçmiş formuna“1311 (1895) Şubat'ında Bursa'da doğdum” diye yazmıştır (TBMM Arşivi Devre: V, No: 271). Ancak TBMM Arşiv kayıtlarında VII. Devre Meb'us seçilmiş olanlara ait mazbatada ise doğum tarihini 1893 olarak verilmiştir⁴. Eski Bursa Vali Muavinlerinden Yusuf Bahattin Bey'in kızı olan Mihri İffet Pektaş'ın annesi İclâl Hanım, kardeşleri Şukufe (Kunter), Halide (Sözer) ve Ziver Bey'dir. Mihri Pektaş, ilköğrenimini Zühtü Paşa Mektebi'nde almıştır. Bu okuldan 1907 yılında mezun olduktan sonra 1908 yılında Amerikan Kız Koleji'ne başlamış ve bu okulu da 1916'da bitirmiştir (TBMM Arşivi Devre: V, No: 271;

⁴ Bu konu ile ilgili Sadık Sarısarman “Malatya'nın İlk Bayan Milletvekili Mihri İffet Pektaş ve TBMM'deki Faaliyetleri” adlı makalesinde Mihri İffet Pektaş'ın doğum yılı 1886 olarak verilmiştir.



TBMM Arşivi, Kutu: 42, Dosya: 943; Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler, 2009: 326; Güneş, 2009: 524; Yıldız, 2012:102)⁵.

Mihri Pektaş yazar Deniz KAYNAK⁶'a verdiği röportajda kendini ve okul hayatını şu sözlerle anlatır:

“ 1895’te, babamın memur olarak bulunduğu Bursa’da dünyaya geldim. Fakat İstanbul’a çok küçükken dönmüşüm. Bütün hayatım burada geçti... İlk önce beni babam okuttu, ilk gittiğim mektep Kızıltoprak’taki Zühtü Paşa iptidaisi idi. Sarıklı hocaların falaka ile okuttuğu bu mektep, tam tipik bir mahalle mektebiydi. Birçoğumuzun hayatına giren bu mahalle mektepleri, o sıralarda memleketin en yoksul, kirli çocukları ile omuz omuza geçirdiğimiz mektep hayatları da gösteriyor ki, biz Türkler, yaradılış itibarıyla, demokrathlığı inkâr edilmez bir milletiz. Meşrutiyet ilan edilince, o sene, Koleje girdim ve birinci sınıftan başlayarak sekiz sene orada okudum. Bunlar hayatımın hem en tatlı, hem en acı günleri idi...”

“ Türk hocalarım, sırasıyla, Nakiye, Teyfik Fikret, Fazıl Ahmet ve Rıza Teyfik’ti... Bayan Nakiye ilk seneme tesadüf eder. Bu siyah çarşafli, tatlı sesli, zayıf genç kadınla bir gün gelip de Türk kadınlığını ve Türk milletini Milli Mecliste beraber ve ilk olarak temsil etmek şerefinin bizim payımıza düşeceğini, eminim ne o, ne de ben düşünmemişizdir. Bende ve hepimizde en uzun ve en derin tesir, Fikret’in ki olmuştur.

O zaman Kolejdeki Türk kızları çok değildi. On beş, yirmi kişi var, yoktu. Kimimiz Dam du Siyondan, kimimiz rüştiyeden, kimimiz idadiyeden, kimimiz de ya iptidaiyeden, ya doğrudan doğruya evimizden geliyorduk. Bu karmakarışık sınıfı Fikret, o engin şahsiyeti ile adeta hipnotize ederek idare ederdi. Ne okurduk, ben de bilmem! Herhalde mevzu, başımızdan epey yüksek olacak. Fakat şimdi düşündüğüm vakit görüyorum ki hafızamda canlanan bir yığın beyit ve mısra kırıntıları ile bu adam, bize her şeyden evvel okumak ve okuduğumuzu duyarak tatmak zevkini vermiştir... Eskilerden Fuzuli, Nedim, sonra bilhassa Hamit, Ekrem ve Cenap: Bu karmakarışık ses, renk ve imaj akıntısının yarattığı bir memleket nostaljisi... Bir kere, Fikret’in tesirine kapılan, kolay kolay kurtulamaz. Sesi güzel, kendi güzel, üstü daima temiz, bütün manasıyla centilmendi: ‘İnsan pürüzsüz olmalı!’ dediğini çok iyi hatırlarım. Kendisi de bize hakikaten pürüzsüz gözüküyordu. Bu, Fikret’in son seneleri, uzun hastalığının kendisini için için yiyip bitirdiği senelerdi. Onun için daima çok acı, titiz ve bedbindi ve bizi biraz hurlardı. Fakat biz kendisini yine severdik...

Dört sene büsbütün yattı ve yerine Fazıl Ahmet’i gönderdi. Bunlar, harbin kötü seneleriydi. Bay Fazıl Ahmet, Arnavutköyü’nün tepesine ancak vakit bulduca uğruyor ve bize doyulmaz saatler yaşatıyordu.

⁵ Mihri İffet Pektaş TBMM Azasına mahsus kısa tercüme-i hal için el yazısı ile doldurduğu özgeçmişinde Amerikan Kız Kolejinde sekiz yıl okuduğunu birinci dereceden Şehadetname ile mezun olduğunu yazmıştır.

⁶ Bu röportaj 30 EYLÜL 2013 de 5 Harfliler elektronik dergisinde yayımlanmıştır. <http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> 21.11.2018 sitesinden alınmıştır.



Zorla geldiği muhakkaktı. Sınıflarda ancak, kendi tabirince “Kozöri” yapabiliyorduk. Fakat ona tahrir vazifesi yapmayı çok isterdik. Çünkü tenkidi o kadar hoştu. Bize kendi kendimize gülmesini öğretmiş, aynı zamanda Yahya Kemal’i de tanıtmıştı. Yazık ki bir sene kaldı ve yerini Rıza Tevfik’e bırakarak çekildi.

Bu sonuncu bize sözde tarih okutacaktı: Her gün sultan Osman’dan başlıyor, Selim’e gelip dayanıyordu! Ondan öteye bir adım atamadık. Tatlı söylemekle beraber, mevzuu öyle bir dağıtıyordu ki... Hepimiz gayret etsek toparlayamazdık. Sınıfta laubalilik son dereceyi bulmuştu. Bize erikler, şekerler getiriyor, kazara azarlayacak olsa, talebe kendisine küsüyordu. Barışmak için, elinde bir kutu şokola, koridorlarda dolaşıp durduğunu görürdük. Yalnız tekke edebiyatının zevkini kavramış bir adamdı. Bu zevki bize de vermiştir.”
(<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas>)

Kolejden mezun olduktan sonra kendi okulu olan Amerikan Koleji’nde 1916-1918 yılları arasında Türkçe öğretmenliği yapan Mihri İffet Pektaş daha sonra 1920-1921 yılları arasında Bezmi Âlem Kız Lisesi’nde İngilizce öğretmenliği, 1923-1935 yılları arasında da Robert Koleji’nde İngilizce öğretmenliği yapmıştır⁷. (TBMM Arşivi Devre: V, No: 271; Günay, 2007: 521; Güneş, 2009: 524; Yıldız, 2012:101). Mihri Pektaş Hanım 1917’de Hüseyin Hulusi⁸(1883-1970) Bey’le evlenmiş, Fatma Necla (SOYAK⁹) ve Fatma Süveyde (SOYAK) adlarında iki kız çocukları olmuştur (Güneş, 2009; 524; Yıldız, 2012:102).

Mihri Pektaş meslek hayatı ile ilgili ise Deniz KAYNAK’a verdiği aynı röportajda:

“Mektep hayatının neden tatlı olduğunu söylemeye hacet yok. Acı olmasının sebebi, tahsil hayatımıza, hem Balkan harbinin, hem de Umumi harbin karışmasından ileri geliyordu. Şüphe yok ki, kozmopolit bir muhitte böyle seneler daha acı, daha güç geçer! Belki zamanın, belki de babamla hocalarımın tesiriyle biz çok idealisttik. Birçok şeyler yapmaya hazırlanıyor, muhitimizin bizi kollarını açarak beklediğini tahmin ediyorduk. Meğerse aldanmışız!1916’da mektebi bitirdim, daha

⁷ İlk kadın milletvekillerinden asıl mesleği öğretmen olanlar; Mebrure Gönenç, Türkan Örs Baştuğ, Sabiha Gökçül Erbay, Hatice Özgener, Huriye Öniş Baha, NakiyeElgün, Fakihe Öymen, Bahire Bediz Morova Aydılek, Mihri Bektaş, Meliha Ulaş, Esmâ Nayman, Sabiha Görkey ve Seniha Hızal’dır (Gökçimen,2008: 24).

⁸ Mihri Pektaş’ın eşi Hüseyin Pektaş 1884 yılında Rumelihisarı, Sarıyer, İstanbul’da doğdu. Yeniköy Belediyesi Vergi Kâatibi Yusuf Bey ile Şehitlik Dergâhı Şeyhi Nafî Baba’nın kızı Hayriye Hanım’ın en büyük çocuğudur. 1903 yılında Robert Koleji’ni bitiren ilk Türk öğrencilerinden biridir. Yüksek eğitimini Sorbonne Üniversitesi Tarih Bölümünde yapmıştır. Robert Koleji’nde 1905 yılında Tarih, Türkçe ve Edebiyat öğretmenliği yaptı. Ayrıca Yüksek Ticaret ve Mülkiye mekteplerinde İngilizce öğretmeni olarak görev yapmıştır. Tevfik Fikret’ten edebiyat, Arapça ve Farsça dersleri almış alan Hüseyin Pektaş, onun hasta olduğu günlerde Robert Koleji’de yerine derslerine de girmiştir. 1923 yılında Lozan Barış Konferansının her iki devresinde de, Türk Heyeti’nin tercüman kâatipliğini yapmıştır. 1917 yılında Mihri Pektaş ile evlenmiştir Hüseyin Pektaş 13 Kasım 1970, İstanbul’da eşinden dokuz yıl önce vefat etmiştir.

⁹ Necla (1928) ve Süveyda (1929) adlı iki kızları, Atatürk’ün Genel Sekreterliğini yapan, TBMM V. Dönem Burdur Milletvekili Hasan Rıza Soyak’ın oğulları Enver ve Sungu Soyak ile evlenmişlerdir.



şahadetname almadan direktörümüz Doktor Patrik bana Kolej'de kalmamı teklif etti. Fakat babam mutlaka bir Türk mektebinde hocalık etmemi istiyordu. O zaman, Maarif nazırı Şükrü idi. Taşraya gitmeye de hazırdım. Maarif birçok masraf ederek Kolej'de talebe okuttuğu halde kendi hesabına tahsil eden ben, bir türlü bir hocalık bulamadım! Ve neticede Kolej'in teklifini kabul ettim. Ben bundan tabiatıyla memnundum, çünkü o sırada Hüseyin'le nişanlanmıştık ve ikimiz de komşu mekteplerde bulunacaktık. O erkek Kolejinde, ben kız Kolejinde! Babam o yaz öldüğü için evlenmemiz ertesi seneye kaldı ve kızım Necla doğuncaya kadar (1918) hocalık ettim. Dört sene sonra çocuklarım büyümüşlerdi, tekrar mesleğe atılarak Bezmialem kız lisesinde bir sene İngilizce muallimliği ettim, fakat bundan sonraki meslek hayatım asıl Robert Kolej'de geçmiştir. On üç sene bu mektepte kaldım ve talebelerim duymasın ama erkek talebeyi kızlara tercih ettim. Ancak, ben muallimliği çok severek yaptım. Fakat ideal hoca olmadığımı tahmin ediyorum. Çünkü bir zaafım vardı: Sınıfta en tembel talebe kimse ona musallat olur, iyi talebe ile meşgul olmazdım. Pedagojik bir kusur..." diye anlatıyor.

Yine aynı röportajda kadınlarla ilgili ise şunları söylüyor:

"— Böyle iki sınıf var mıdır? Varsa kimlerdir? Bazı kadın fırsat bulmuş, okumuş, bazı kadın mecbur olmuş, çalışmış, bazı kadın şahsiyetini ev haricinde tekâmül ettirmek arzusunu duymuş, bazılarının da 'kısmet'i çıkmış, evlenmiştir. Bütün bu evlenen kadınlar aynı sınıftan mıdır? Her işini kendi gören bir aile kadını ile hiçbir işini kendi görmeyen bir aile kadını nasıl aynı sınıfa koruz? Hayatta çalışanlarla çalışmayanlar, çalışmaya mecbur olanlarla olmayanlar, çalışmayı sevenlerle sevmeyenler vardır: Kadın olsun, erkek olsun! Mesela, kadın benliğinin uyanmasında ve şahsiyetini tekâmül ettirmeye müsait muhit bulmasındadır ve her memlekette biraz geri, biraz ileri, fakat muhakkak surette cereyan budur. Her kadın, istediği erkeği bulunca derhal evlenir ve evine, çocuklarına bütün varlığını hasreder. Bu, onun bir saadetidir. Fakat aynı zamanda her kadın, okumak fırsatını bulursa, mutlaka şahsiyetini tekâmül ettirmek için kiler ve dikiş haricinde bir saha bulur, daha genişler. Buna hiçbir kuvvet mani olamaz ve olmamalıdır da... Zaten feminizm nedir? Erkekle kadının müsavi oldukları iddiası değil, kadına insanlık ve vatandaşlık hususunda müsavi haklarının verilmesi davasıdır. Yoksa tabiatın vermediği bir müsavata (eşitliği) insanlar nasıl yaratabilir? — Kadın dahi olamazmış... Varsın olmasın! Fakat doktor olmak istiyorsa, olabildiği kadar, yani bir Mediyokr (ortalama) doktor da o olsun... Görüyorsunuz, Madam Küri'den falan bahsetmiyorum. Kadınların iş buhranı çıkarıyor meselesine— Kadınların çalışmasının işsizliğe sebep olması iddiası boştur. İşsizlik kadının çalıştığı sahalarda değildir. Bilakis kadının kazanıp getirdiği para, o ailenin istihlak kabiliyetini artırır ve ailelerin istihlak kabiliyeti ne kadar genişse memleketteki fabrika ve tezgahlar da o nispette işler..." diye anlatır (<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas>).



3.2. Milletvekilliği Dönemi (1935-1946)

İlk kadın milletvekillerinden Mihri İffet Pektaş, V¹⁰, VI¹¹ ve VII¹². Dönem TBMM’de CHF Malatya milletvekilliği yapmıştır. V. ve VI. Dönemde Kütüphane ve Sayıştay (Divanı Muhasebat) Encümeni olmuştur. (Güneş, 2009: 524; Günay, 2007: 521). Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti adına çeşitli toplantılarda görev alan ve uluslararası platformlarda Türk delegesi olarak bulunan Mihri Pektaş, sosyal ve siyasi hayatta o günün önde gelen ilk kadınlarından biridir (Yıldız, 2012:102). 1935 yılında yapılan seçimleri ve Malatya milletvekilleri Malatya basınından Fırat Gazetesinde (Kızılkaya, 2016: 89) ¹³ şu başlıklarla yer almıştır:

Saylav namzet tespit edildi. Namzetlerimiz

Fırka umum-i başkanlık divanınca ayırt edilen saylav namzetlerin listesi dün (pazartesi) Anadolu ajansına verileceği ve bugün yurdun her yönünde ilan edileceği daha bir gün önceden bildirilmişti.

Vilayetimiz için ayırt edilen namzetlerin adlarını okuyucularımıza ulaştırmak için dün çıkacak sayımızı bu güne bıraktık. CHF Genel başkanı büyük önder Atatürk’ün Malatya namzetlerini bildirene sabaha doğru alınan telyazısını okuyucularımıza duyururken kıvanç ve sevinç içindeyiz.

Malatya C.H.F. reisliğine:

Vilayetimiz için Fırka umumi başkanlık divanının tespit ettiği saylav namzetlerinin isimleri aşağıda ilan ederim.

KEMAL ATATÜRK

1- İSMET İNÖNÜ. Başbakan ve C.H.F. Başkan vekili

2- Dr. HİLMİ ORTAÇ. Eski Malatya saylavı

3- MAHMUT NEDİM ZAPCI " " "

4-VASIF " " "

5-MUTTALİP ÖKER " " "

6-MİHRİ PEKTAŞ (kadın) Kolej Türkçe muallimi

7- GENERAL OSMAN NURİ KOPTAGEL eski fırka kumandanı

8- OSMAN HİLMİ TANER. Malatya C. H. Fırkası başkanı

9- EMRULLAH BARKIN. Başbakanlık umumi müdürlerinden

(FIRAT) Eski saylavlarımızı ve onlara katılacak yenileri candan kutlarken vakit darlığından ve yer azlığından ötürü umumi namzet listesini özür dileyerek Perşembeye bıraktığımı da özür dileyerek okuyucularına bildirir (Fırat, 5 Şubat 1935 Salı: No: 217).

Yine o dönemde Malatya’nın diğer yerel gazetesi Ünal Gazetesi (Kızılkaya, 2016: 89)¹⁴ “MALATYA’NIN YENİ SAYLAVLARI” başlığıyla 5 Şubat 1935 Salı günü haber yapmıştır.

¹⁰ V. Dönem milletvekillerinin görev süresi 1 Mart 1935-27 Aralık 1938 arasındadır.

¹¹ VI. Dönem milletvekillerinin görev süresi 1 Nisan 1939-15 Aralık 1943 arasındadır.

¹² VII. Dönem milletvekillerinin görev süresi 8 Mart 1944-14 Haziran 1946 arasındadır.

¹³ Fırat Gazetesi 8 Ekim 1935 yılında Malatya’da haftada sadece Pazartesi Perşembe günleri çıkan Cumhuriyetçi ve Halkçı yerel bir gazetedir. Yayım hayatını 27 Eylül 1952’de tamamlamıştır.

¹⁴ 19 Ocak 1935 tarihinde çıkmaya başlayan Ünal Gazetesi Malatya’nın günlük olarak yayımlanan Cumhuriyetçi, siyasi havadis veren ilk yerel halk gazetesidir. 1939 yılında yayım hayatına son vermiştir.



“Fırka Divanınca yeni seçimde Malatya Sayılavlığına seçilerek namzetler hakkında Vilayet Saylav İntihap Encümeni Başkanı Belediye reisi Mehmet Teyfik İnönü’ye aşağıdaki tebliğ gelmiştir. Malatya belediyesine vilayetimiz için fırka umumi başkanlığı k divanının tespit ettiği Saylav namzetlerini aşağıda ilan ederim. General İsmet İnönü Başbakan ve CHF Genel Başkan vekili “Dr. Hilmi Ortaç Malatya Sayılavı Mahmut Nedim eski, Malatya Sayılavı Vasıf eski, Malatya Sayılavı Muttalip eski, Malatya Sayılavı Mihri Pektaş (kadın) kolej Türkçe muallimlerinden.

General Osman Nuri Koptagel eski Fırka Kumandanı Osman Hilmi Taner Malatya Cumhuriyet Halk Fırkası Başkanı, Emrullah Barkın Başbakanlık umumi müdürlerindedir. Ünal Yeni Sayılavları Candan Kutlar (Ünal, 5 Şubat 1935, Yıl. 1, Sayı:18) cümleleriyle okuyucularına duyurmuştur.

3.2.a. Mihri İffet Pektaş’ın V. Dönem Meclis Çalışmaları

TBMM V. Dönem seçimlerinde Malatya’da aday gösterilen Mihri Pektaş, 8 Şubat 1935 Cuma günü merkezde ve 9 kazada yapılan sayılav seçiminde 785 oy ile Malatya milletvekili seçilmiştir. 21 Şubat 1935 günü kendisine verilen seçim tutanağıyla 1 Mart 1935’te Meclis’e katıldı ve tutanağı 7 Mart 1935 günü onaylandı (TBMM Arşivi Devre: V, No: 271; TBMM ZC; V/1: 1935:7, 20; Yıldız, 2012:102).

Fırat Gazetesi Şubat 1935’te seçim sonunda seçilen milletvekilleri listesi şu şekilde vermiştir.

Cuma günkü seçimde 785 şer reyle Malatya sayılavlığına seçilenler:

1- İSMET İNÖNÜ. Başbakan ve C.H.F. Başkan vekili

2- Dr. HİLMİ ORTAÇ. Eski Malatya sayılavı

3- MAHMUT NEDİM ZAPCI ” ” ”

4- VASIF ” ” ”

5- MUTTALİP ÖKER ” ” ”

6- MİHRİ PEKTAŞ (kadın) Kolej Türkçe muallimi

7- GENERAL OSMAN NURİ KOPTAGEL eski fırka kumandanı

8- OSMAN HİLMİ TANER. Malatya C. H. Fırkası başkanı

9- EMRULLAH BARKIN. Başbakanlık umumi müdürlerinden (Fırat, 11 Şubat 1935 Pazartesi, No: 219)

Mihri İffet Pektaş’ın Malatya’ya milletvekili olarak Malatya’ya geldiğine dair tek bilgi Malatya’nın o dönem yerel gazetelerinden biri olan Ünal Gazetesinde tespit edilmiştir. Gazete 19 Ağustos 1935 Pazartesi günü “SAYLAVLARIMIZ GELDİ” başlığıyla,

“Sayılavlarımızdan Bayan Mihri Pektaş ve Bay Emrullah bu günkü trenle şehrimize gelmiştir. Hoş geldiniz deriz” cümleleri ile okuyucularına duyurmuştur (Ünal, 19 Ağustos 1935, Yıl: , Sayı: 190).



Malatya'ya ilk defa gelen Mihri İffet Pektaş, diğer milletvekilleri Emrullah (Barkan) ve Hilmi Taner'le birlikte incelemelerde bulunmak üzere ilçelere de gitmişlerdir. Bu haberi Ünal Gazetesi 23 Ağustos 1935 Cuma günü "SAYLAVLARIMIZ İLÇELERİMİZE GİTTİLER" başlığıyla şöyle paylaşmıştır.

"Bundan birkaç gün evvel Ankara'dan ilk olarak şehrimize gelen Bayan ve Bay sayylavlarımız iki günden beri Bay Hilmi Taner ile birlikte ilçe seyahatlerine çıkmışlardır. Seyahatten sonra tekrar gelecekları söylenmektedir" diye yazmıştır (Ünal, 23 Ağustos 1935, Yıl:1, Sayı:194).

Yine aynı gazete iki gün sonra 26 Ağustos 1935 Pazartesi günü "SAYLAVLARIMIZ BUGÜN DÖNECEKLER" başlığının altında

" İnceleme gezisi yapmak üzere ilçelerimize gitmiş olan sayylavlarımızdan Mihri Pektaş, Emrullah (Barkan) ve Hilmi Taner bugün şarımıza (şehrimize) döneceklerdir" diye yazmıştır (Ünal, 26 Ağustos 1935, Yıl:1, Sayı:197).

Mihri İffet Pektaş ve diğer milletvekillerinin Malatya'ya dönüşlerini ve Ankara'ya gideceklerini "SAYLAVLARIMIZ GELDİ VE ANKARAYA GİDECEKLER" başlığıyla 4 Eylül 1935 Çarşamba günü veren Ünal gazetesi

"Hekimhan ilçesine giden sayylavlarımız pazartesi günü akşamı geri dönmüşlerdir. Haber aldığımızı göre sayylavlarımızdan bayan Mihri Pektaş ve bay Emrullah 5 Eylülde Ankara'ya gidecekleri muhtemeldir" cümleleri ile okuyucusuna duyurmuştur (Ünal, 4 Eylül 1935, Yıl: 1, Sayı 204).

Mihri İffet Pektaş Ankara'da Mecliste V. Dönem boyunca I. Yasama yılında 7 Mart 1935 (TBMM ZC V/I, 1935:26), II. Yasama yılında 6 Kasım 1935 (TBMM ZC V/6, 1935:9), III. Yasama yılında 9 Kasım 1936 (TBMM ZC V/13, 1936:12), IV. Yasama yılında 5 Kasım 1935(TBMM ZC V/20, 1937:15)ve V. Yasama yılında 7 Kasım 1935 tarihlerinde Kütüphane Encümeni olarak seçilmiştir (TBMM ZC V/27, 1938:13).Ancak Kütüphane Encümeni olarak görev yaptığı süre içerisinde Kütüphane Encümeni ilgili bir kanun teklifi olmadığı için hiçbir faaliyette bulunmamıştır. Aynı zamanda Mihri İffet Pektaş Başbakan İsmet İnönü ile birlikte Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun 2,44,47,49,50,61,74 ve 75. Maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifinde bulunanlar arasındadır (Sarısaman, 2019: 707-708)¹⁵. 1935 yılında da o dönemde Malatya milletvekili olan arkadaşlarıyla birlikte seçim bölgeleri olan Malatya için bir rapor hazırlamışlardır. Bu raporla Malatya'da su probleminin çözülmesi, bir çimento fabrikası ile bir pamuk ıslah istasyonunun açılmasını talep etmişlerdir. Ayrıca raporda Malatya için var olan Numune Hastanesinin faaliyete geçmesi ve şehrin her yerinde eğitime büyük katkısı olacak olan yeni okulların açılmasının gereğinden bahsedilmiştir (Sarısaman, 2019:708).

Öyle ki TBMM Zabıt Cerideleri incelendiğinde, genel olarak 1935 ve 1950 yılları arasında yapılan konuşmaların pek çoğu, eğitim, sağlık, aile, kültür, kadın hakları, ekonomi ve gençlik sorunları ile ilgilidir. (Yıldız, 2012: 118) Bu yıllarda kadınların hastalık, annelik gibi önemli anlarında alacakları yardımlar, sigorta hakları ve doğum

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bakınız Sarısaman, S., "Malatya'nın İlk Bayan Milletvekili Mihri İffet ve TBMM'deki Faaliyetleri" adlı makale.



yapmaları durumunda haklarının ne olduğu ile ilgili görüşmeler yapılırken; bu mevzularla ilgili çalışan komisyonlarda en hassasiyetle çalışan yine kadın milletvekilleri olmuştur (Yıldız, 2012:124).Mihri İffet Pektaş katıldığı V. Dönem Meclis oylamalarında 374 oylamaya evet oyu kullanmıştır (Sarısaman, 2019; 709). Bu kapsamda Mihri Pektaş'ın TBMM V. Dönem Genel Kurulu'nda Beden Terbiyesi Kanunu dolayısıyla yaptığı konuşması şöyledir:

"Muhterem arkadaşlar, benden evvel kürsüye gelen muhterem Dâhiliye vekili ve doktor arkadaşlarım sporun bir millet için ne kadar önemli, ne kadar esaslı bir mesele olduğunu ve hükümetin bu meseleye el koymakla ne kadar basiretli ve lüzumlu bir iş görmüş olduğunu çok güzel anlattılar. Buna ilave edecek fazla bir sözüm yoktur. Fakat üstünde durmak istediğim ve bu teşkilât kurulurken muhterem Hükümetin nazarı dikkatini bilhassa celbetmek istediğim bir nokta vardır. Türk'ün sporcu olduğuna hiç şüphem yoktur. Sonra bunun ihmâl edildiğinde hepimiz müttelikiz. Son senelerde spor faaliyetleri, çoktan beri tıkanmış bir oluşun açılması gibi, su, gelişi güzel akmış, başıboş, intizamsız cereyan etmiştir. Bir aralık, zannediyorum gençlerimize, spor namına bazı yanlış fikirler verilmiştir. Benim bilhassa üzerinde durmak istediğim cihet budur. Spor dendiği vakit her şeye rağmen kırarak dökerek birincilik kazanmak mevzu bahis olmamalıdır. Spor kelimesi, bir oyunda bütün kaidelere riayet ederek güzel oynamak, efendice oynamak ve neticede bazen efendi gibi kaybetmek, bazen efendi gibi kazanmaktır. Yoksa her ne olursa olsun kazanmak katiiyen değildir. Spor, bilhassa gençler arasında tesanüdü yaratmak, beraber çalışmak ve neticeyi beraber kazanmaktır; mesuliyeti beraber yüklenmek, sevinci ve zaferi beraber paylaşmak demektir. On dokuzuncu asrın sonlarında çok romantik ve biraz marazı derecede hassas, santimental olan Avrupa 'ya sporu İngilizler sokmuş, tekrar canlandırmışlardır. Şimdi olimpiyatları düşünecek olursak görürüz ki, İngilizler hiç kazanamazlar ve bundan ne müteessir olurlar; ne de utanırlar, bana öyle geliyor ki kendi noktai nazarlarınca sporun asıl manasını anlatmış olmak için bunu, biraz da bililtizam yaparlar. Türkler haddizatında sporcudurlar. Bütün mânâsi ile sportmendirler, oyunların en çetini ve en amansız harp oyununu çok güzel oynarlar, Türk 'ün bütün düşmanları da kabul ve tasdik etmişlerdir ki, Türk, harp oyununu efendi gibi oynar, efendi gibi kaybeder ve efendi gibi kazanır. Binaenaleyh Hükümetimiz bu yeni teşkilâtı kurarken, kendilerinden bilhassa rica ediyorum, sportmenliğin ne olduğunu çocuklarımıza tekrar öğretsinler. Güzel, dürüst ve efendi gibi oyun oynamanın esasını çocuklarımıza lütfen öğretsinler. Benim ricam bundan ibarettir. " (TBMM ZC,V/26, 1938:487, Güneş, 2009: 525)

3.2.b. Mihri İffet Pektaş'ın VI. Dönem Meclis Çalışmaları

26 Mart 1939 tarihinde yapılan genel seçimler sonucunda milletvekili seçilen Emrullah Barkan, General Osman Koptagel, Mahmud Nedim Zapç1, Osman Taner, Mihri Pektaş, Abdulmutalip Öker, Dr. Hilmi Oytac, Vasıf Çınay, Muharrir Nasuhi



Baydar, Mehmet Şevket Özpazarbaşı'na ait seçim mazbataları 27 Mart 1939 tarihinde Dâhiliye Vekâletince Başbakanlık Vekâletine gönderilmiştir (BCA 030.10.76.499.8; TBMM Arşivi Devre: VI, Kutu: 41; No: 281). Mihri Pektaş 939 oyla tekrar VI. Dönem Malatya milletvekili olarak seçilmiş, 3 Nisan 1939'da Meclis çalışmalarına başlamıştır (TBMM Arşivi Devre: VI, Kutu: 41; No: 281)¹⁶. Malatya yerel basınında Fırat Gazetesi¹⁷nde bu haber şöyle yer bulmuştur:

26-3-939 Pazar günü saat 9'dan itibaren Malatya vilayetinde mebus intihabına başlanarak saat 11.5 da bütün kazalarda intihap neticelenmiştir. 1008 Müntehib-i Sânidan 939 u seçime iştirak etmişler reylerini müttefikan C.H.P. Namzetlerine vermişlerdir. Bu suretle: Emrullah Barkan, General Osman Koptagel, Mahmud Nedim Zapçı, Osman Taner, Mihri Pektaş, Abdulmutalip Öker, Dr. Hilmi Oytac, Vasıf Çınay, Muharrir Nasuhi Baydar, Ticaret odası reisi Mehmet Şevket Özpazarbaşı, Vilayetimiz mebusluğuna seçilmişlerdir. Sayın mebuslarımızı candan tebrik eder muvaffakiyetler dileriz (Fırat, 28 Mart 1939, Salı, sayı:533).

Malatya Milletvekili Mihri Pektaş bu dönem içinde Fevkalâde ve Birinci İçtimâ senelerinde Kütüphane, diğer senelerde Divânı Muhasebat Encümenine aza (üye) olarak seçildi. Mihri İffet Pektaş VI. Dönem Milletvekilliğinde 10 Nisan 1939 tarihinde 370 oy ile I. Yasama yılı (TBMM ZC, VI/1, 1939: 19; Günay, 2007: 521), 6 Kasım 1939'da 290 oy ile II. Yasama yılında Kütüphane Encümeni üyesi olmuştur (TBMM ZC, VI/1, 1939: 12). Yine bu dönemde 8 Kasım 1940, 7 Kasım 1941, 9 Kasım 1940 tarihlerinde üç yasama yılı için Sayıştay (Divânı Muhasebat) Encümenine üye olarak seçilmiştir (TBMM ZC, VI/ 14, 1940: 14; TBMM ZC, VI/ 21, 1941: 15; TBMM ZC, VI/ 28, 1942: 10). Ayrıca, İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1939 yılı bütçesi üzerine yapılan görüşmelerde de görüşlerini açıkladığı görülmektedir (Gökçimen vd, 2009: 327)Konuşması ise şöyledir;

Arkadaşlar; ben söz istedikten sonra Ziya Gevher arkadaşımız kürsüye çıkarak aşağı yukarı söylemek istediğim şeyleri söylediler. Fakat bunları bir kere daha tekrar etmeği bir memleket kadını olarak vazife bilirim. Evvelâ bu mesele geçen senelerde de böyle idi. Ne vakit bu mesele bu kürsüde mevzu bahis edilse; içer misin, zevkini bilir misin, gibi lâflar ediliyor. Bilâkis bu çok ciddi bir mevzudur. Çünkü memleketin sıhhat ve nüfusu ile alâkadardır. Her ne kadar dairesi varidat temin etmekle mükellef ise de memleketin sıhhati hiç bir zaman göz önünden uzak tutulmamak lâzımdır. Çünkü vazifesidir. Biz milletvekili olarak kendisinden bunu istiyoruz, istemek hakkımızdır. Sonra kürsüye çıkan doktor arkadaşlarımızdan bazıları bizi biraz hayrete düşürdüler. Biz onlardan daha kuvvetli bir müdafaa isterdik. Vakıa votka şudur, viski budur ama bunların hiç birisi rakı ile kabili kıyas değildir. Bu her halde daha sert bir içkidir ve sıhhat üzerinde yapacağı tesir de diğerlerinin yapacağıının aynı değildir. Arkadaşlarımızdan biri de: gençlerin biraz içmesi lâzımdır, dedi. Bu iddiayı katiyen ve katiyen kabul etmiyorum. Gençler içki içmeğe hiç muhtaç değildirler. Gençlikleri neşelenmeleri

¹⁶ Mihri Pektaş, Malatya merkezden 213 oy alırken kazaları olan Arapkir 74, Hekimhan 83, Akçadağ 87, Darende 67, Besni 105, Adıyaman 145, Kahta 75 ve Pötürge'den 90 oy almıştır.

¹⁷ Fırat Gazetesi bu yıllarda Malatya'da Cuma ve Salı günleri çıkan siyasal yerel bir gazetedir.



için kâfidir. Başka bir şeye ihtiyaç yoktur (Bravo sesleri, alkışlar). Evet, memleketi kuru yapmağa imkân yoktur. Bunu muhtelif memleketler tecrübe etmişler, iyi netice elde edememişler. Biz de tecrübe etmişiz, iyi bir netice elde edememişiz. İçki içmenin belki tamamen önüne geçilemez. Fakat pek âlâ müşkülleştirebilir. Bu hususta bilhassa vekilin nazarı dikkatini celbetmek istiyorum. Çok küçük şişeler içerisinde rakılar satılmaktadır. Ameleler, az gündelikli insanlar bunu kolaylıkla tedarik etmek imkânını bulabiliyorlar. Bunun önüne geçmek lâzımdır. Varşova'dan bahsettiler. Bu ne güzel bir kanun, cumartesi ve pazar günleri içki içmemek. Keşke bu kanun bizde de olsa, bunu samimî olarak arzu ederim. Bir insan içkiye düşkünse, onu nasıl olsa tedarik eder, fakat düşkün olmayanlar haydi içiverelim derler ve bu yüzden içtimaî bakımdan birçok zararlar hâsıl olur. Bunun önüne geçmek lâzımdır. Bilhassa sayın vekilin bu noktaya nazarı dikkatlerini celbetmek istiyorum. Küçük şişelerde satılan içkileri mümkün ise büyük şişelerde sattırsınlar ve sonra Sıhhat vekilinden de kuvvetle isteriz ki burada sıhhi ve hayatî ve memleket için nüfus meselesi olduğunu müdafaa etsinler (TBMM ZC, VI/2, 1939: 45; Resmi Gazete, 16 Temmuz 1938: 10300-10301).

Mihri İffet Pektaş VI. Dönemde Tokat milletvekili Galip Pekel'in verdiği Köy Kanunu'na ek kanunun teklifi ve Dâhiliye Encümeni mazbatasını görüşülürken müzakerenin kifayetine dair sadece bir önerge vermiştir. Bu önergesi kabul edilmiştir (TBMM ZC, VI/26, 1942: 164-165). Pektaş Meclis görüşmelerinde VI. Dönemde katıldığı 352 oylamaların tamamında da evet oyu vermiştir (TBMM ZC, VI/1, 1939: 27).

3.2.c. Mihri İffet Pektaş'ın VII. Dönem Meclis Çalışmaları

14 Aralık 1942'de, hazırlanan ve 1943 seçimlerinden önce çıkarılan seçim yasasında sistem açısından fazla bir değişiklik olmamıştır. Yeni Seçim Yasasının¹⁸ çıkmasına rağmen 1943 seçimleri iki dereceli olarak yapılmıştır. 1943 seçimleri sonunda Meclise 455 milletvekili girmiştir. Bu sayının sadece 16'sı kadın milletvekilidir. Bu milletvekillerinin içinde TBMM'ye daha önceki dönemlerde seçilen kadın milletvekilleri de bulunmaktadır. Mihri İffet Pektaş'ta V ve VI. Dönem TBMM'de görev alan bu milletvekillerinden biri olarak meclise tekrar girmiştir¹⁹. Bu seçimlerin

¹⁸1942 Seçim Yasasına göre seçimlere katılabilmek için Türk olmak, Türkçe okuma yazma bilmek, yabancı uyruklu olmamak, kamu hizmetlerinden yasaklanmamış olmak, kısıtlı olmamak, herhangi bir suç nedeniyle ceza almamış olmak, birinci veya ikinci dereceden seçmen olabilmek için ise 22 yaşını, milletvekili olmak için de 30 yaşını doldurmuş olmak gibi yeni kararlar getirmiştir. 1931 ve 1935 seçimlerinde, ikinci seçmenlere nispeten tercih hakkı bırakan ve CHP üyesi olmayan adayların seçilmesine imkân tanıyan müstakil milletvekili uygulaması, 1939 seçimlerinden hemen sonra toplanan V. Kurultay'ın aldığı bir kararla değişmiş, yeni düzenlemeye göre, partili milletvekilleri arasından Büyük Kurultayın seçtiği ve CHP Meclis Grubu dışında faaliyet gösterecek olan "Müstakil Grup" uygulamasına geçilmiştir.

¹⁹ Meclise yeniden giren kadın milletvekilleri; Sabiha Gökçül Erbay, Şehime Yunus, Emine Mebrure Gönenç, Benal Nevzat İftar Arıman, Fatma Şakir Memik, Nakiye Elgün, Fakiye Öymen, Belkis Baykan, Sıddıka Mümine Şemsa İşcen, Muammer Develi ve Salise Abanozoğlu'dur. Bu dönem ilk defa



diğerlerinden farkı Türkiye Cumhuriyetinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin tek parti olarak katıldığı son seçimidir. Aynı zamanda 1943 seçimi tek partili dönemin de son bulunduğu seçimidir. Bu tarihte sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili hayata geçilmiş, Türk kadınlarını başka partide de görmek mümkün olmuştur(Güneş, 2009: 525; Yıldız, 2012: 102). Mihri Pektaş'ın bu son dönem milletvekilliğinde de öncekilerde olduğu gibi Malatya'dan seçilmiştir. Malatya'da o yıllarda Malatya'da Cuma ve Salı günleri çıkan siyasal yerel bir gazete olan Fırat Gazetesi bu haberi okuyucularına o yıllarda şöyle duyurmuştur:

28-2-943 Pazar günü saat 9 da Belediye salonunda ikinci seçmenlerin iştiraki ile vilayetimiz mebuslarının seçimi yapılmıştır. Seçim tam saat 9 da bandonun çaldığı istiklal marşından sonra ve Belediye reisi Şefik Tugay'ın seçimin sureti tarzı hakkında kısa bir hitabesini müteakiben başlamıştır. İlk önce Sayın Valimiz Fahri özen ve parti müfettişimiz Midhat Aydın reylerini istimal etmişlerdir. Bundan sonra sırasıyla merkez mahallatı (mahalleler) merkeze bağlı nahiyelerin seçmenleri reylerini vermeye başlamışlardır. Seçim tam bir düzen içinde ve 2 buçuk saat gibi çok kısa bir zamanda bitmiştir. Saat 11.30 da sandık açılmış ve merkez kazaya ait 213 rey pusulası (pusulası) görülmüştür. Reyler kısa bir müddet içinde tasnif edilmiş ve aşağıda isimleri yazılı zevatın mebus seçildikleri anlaşılmıştır. Emrullah Barkan, Nasuhi Baydar, Mutalip Öker, Cafer Özelçi, M. Şevket Özpazarbaşı, Mihri Pektaş, Halit Sağıroğlu, Osman Taner, Mahmud Nedim Zapçı, Tevfik Temelli, Kemal Sayın.

Fırat: Değerli mebuslarımızı tebrik eder, yurda ait türlü başarılar dileriz. Yine aynı gazetenin "Mebuslarımız Gitti" başlığı altında "8 Martta Meclisin içtimanda bulunmak üzere 7nci devre intihabında seçilen mebuslarımızdan vilayetimizde bulunanlar bugünkü trenle Ankara'ya hareket etmişlerdir. İstasyonda seçkin bir zevat tarafından uğurlanmışlardır. Değerli mebuslarımıza hayırlı yolculuklar temenni ederiz" (Fırat, 2 Mart 1943, Salı, sayı: 934).

Mihri İffet Pektaş 971 ikinci seçmen oyu ile günümüzde "Dünya Kadınlar Günü" olarak kutlanan 8 Mart 1943 günü mecliste ant içerek üçüncü kez Malatya milletvekilliğine başlamıştır. 15 Mart 1943 tarihinde Gümrük ve İnhisarlar Encümeninde oy tasnifinde görev almıştır (TBMM Arşivi Devre: VII, Kutu: 42; No: 543; TBMM ZC VII/1, 1943: 16)²⁰. Bu dönemde 2 güven oylaması 237 oylamaya katılmış tamamına evet oyu kullanmıştır. İç ve Dış politika ile ilgili kanun tekliflerinde de evet oyu kullanmıştır. İç politikada "Atatürk'ün Anıtkabir İnşaatına dair kanun", "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu", "Varlık Vergisi hakkında 4305 sayılı ek kanun" yine o dönemde dış politikada "Almanya ile siyasi ve iktisadi ilişkilerin kesilmesine dair takrir", "Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından Cumhuriyet Hükümetine verilen on milyon dolarlık kredi anlaşmasının

TBMM'ye seçilen kadın milletvekilleri ise; Aksoley, Hasene Ilgaz, Emine Mebrure, Saada Emin Kaatçılar ve Tezer Taşkiran'dır.

²⁰ Malatya merkezinden 211 oy alırken, diğer kazaları olan Pötürge 106, Hekimhan 61, Akçadağ 87, Darende 61, Besni 119, Adıyaman 147, Kâhta 55 ve Arapkir'den 74 oy almıştır.



onanması” gibi önemli kanun tekliflerinde olumlu oy kullanmıştır (Sarısaman, 2019: 716).

3.3. Mihri İffet Pektaş’ın Ailesi ve Meclis Dışı Çalışmaları

Mihri Pektaş 1923 yılında eşi Hüseyin Bey’le birlikte Lozan Antlaşması için Lozan’a gitmiştir (Yıldız, 2012:102). Lozan’da yaşadığı duyguları Deniz Kaynak’a verdiği röportajında şu sözlerle ifade etmiştir;

“Lozan... Seyahat hatıralarımı mı soruyorsunuz? Bilmem ki hangisi sizi alakadar eder? Lozan... Hayatımdaki en büyük Privilej’lerden (ayrıcılık) biri de Lozan’ı yaratmak için nasıl çalışıldığını yakından görebilmek fırsatına nail oluşumdur. O ne derin sevinçti! Büyük başarının verdiği gurur, ilerisi için sonsuz ümitler ve önüne geçilmez bir atılmak hevesi... Düşünüyorum: Duyguların en tatlısı sonra geldi. Yani, bunların hiçbirini, meşruiyette hissettiklerimiz gibi cılk çıkmadı, adım adım büyüdü ve tatmin edildik... Londra’da ilk resmi seyahatim olduğu için çok heyecanlı idim. İngilizleri, ev sahibi olarak çok nazik ve sevimli buldum. İngiltere, feminizmin ebedi yurdu. Onun için bana gösterilen alaka inanılmayacak kadar genişti.

Her taraftan gazete muhabirleri, fotoğrafçılar, davetler ve bir sürü konferans teklifleri... Vaktin darlığından bir kısmını atlatmak lazım geldi. Fakat bir çayda, bir feminist grubuna, birdenbire bir iki söz söyleyecektim. Hayatımda ilk defa böyle bir şeye maruz kalıyordum. Neler dediğim pek hatırımda yok, fakat Hear! Hear! Sözleri sağdan soldan geldikçe, gösterilen alakaya şaştım. Bu dikkati ifade eden, dikkate davet eden bir sözdür!”

(<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas>).

İyi derecede İngilizce ve Fransızca bilen Pektaş’ın bilim dünyasına yaptığı en büyük katkı, 1960 yılında William Mitchell Ramsay’ın “Anadolu’nun Tarihi, Coğrafyası” adlı kitabını Türkçeye çevirmesi olmuştur. Kitabın konusu ile ilgili olarak Coğrafya ilminin önemini “ Bir millet için geldiği yeri bilmek gideceği istikameti tayin etmek kadar mühimdir” sözleriyle ifade etmiştir. Ayrıca, Hilal-i Ahmer, Himaye-i Etfal ve Kadıköy Fıkaraperver Cemiyeti gibi yardım kuruluşlarında görev alan Pektaş Kadıköy Fukaraperver Cemiyeti’nde, Himaye-i Eftal ve Hilal-i Ahmer’in hastabakıcılık kolunda da mağdur insanlar için önemli hayır çalışmalarında da bulunmuştur. (Gökçimen, 2009:327; Güneş, 2009: 525; Yıldız, 2012:10;)²¹.Mihri İffet Pektaş 24 Ağustos 1936 tarihinde III. Türk Dil Kurultayı’nda Güneş-Dil Teorisi ve Dil Karşılaştırmaları Komisyonuna seçilmiştir (Sarısaman, 2019: 703).

²¹ Sadık Sarısaman makalesinde bu kitabı Mihri Pektaş’ın 1935’ten önce çevirdiğini yazmıştır. Bu bilgiyi Kurum gazetesindeki bir habere ve Pektaş’ın 1935 yılında TBMM’ye verdiği özgeçmişine dayandırmaktadır.



Mihri İffet Pektaş 1935 yılında İstanbul Üniversitesi konferans salonunda XII. Uluslararası Kadın Kongresi'nde dünya barışı ile ilgili toplantıda yaptığı konuşmada I. Dünya Savaşı'ndan sonra barışın korunması gerektiğini işaret ederek, bütün milletlerin işbirliği yapmalarının gerektiğini belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin de bu amaçla Balkan Paketi'ni kurduğunu ifade etmiştir (Sarısaman, 2019: 703). Milletler Cemiyeti'nin Eylül 1936 tarihinde yapacağı toplantıya Türkiye Hükümet adına Malatya Milletvekili Mihri Pektaş gönderilmiştir²² (BCA 030.18.01.02.68.73.13). Yine 1945'te Birleşmiş Milletler Teşkilatının kurulmasıyla birlikte 1946'da da BM Ekonomik Sosyal Konseye bağlı olarak Kadının Statüsü Komisyonu kurulmuştur. Evrensel New York'ta toplanacak olan Birleşmiş Milletler İktisadi ve İçtimai Konseyi'nin(Çalık, 2015: 1125;)²³ Kadın Hakları" Komisyonuna Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilen Mihri Pektaş'ın gitmesine karar vermiştir (BCA 030.18.02.112.89.7). 1947-1970 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonu'nda Türk delegesi olarak görev yapmıştır (Sarısaman, 2019:704).

13 Mayıs 1949 Cuma günü Ankara'dan İzmir Milletvekili ve Türk Kadınlar Birliği'nin Genel Başkanı Latife (Bekir) Çeyrekbaşı, Ankara Milletvekili ve Genel Başkan Vekili Mebrure Aksoley, Seyhan Milletvekili ve Genel Sekreter Makbule Diblan, Başyazar İffet Halim Oruz'la beraber İstanbul'a Birliğin İstanbul merkezini kurmağa teşebbüs eden üyelerle görüşmek üzere gelmişlerdir. Bu kapsamda Pazar günü Eminönü Halkevinde yapılan toplantıya müteşebbis(girişimci) heyet üyeleri Halim Oruz, Dr.PakizeTarzi, Av. Süreyya Ağaoğlu, Cavidan Yamut, Emel Gürler, Seniha Rauf, Aliye EsatEfsayış Suat, Nasip Diblan, Safiye Hüseyin Elbi ile birlikte Mihri Pektaş'ta katılmıştır. (Kadın Gazetesi, 16 Mayıs 1949: 1-5; Dişbudak, 2008: 80).

Bu kapsamda sonraki yıllarda Birleşmiş Milletler Kadınlarının Hakları Komisyonu'nun 05 Ocak 1948 tarihinde New York'ta yapacağı ikinci toplantısına, 21 Mart 1949 tarihinde Beyrut'ta yapacağı üçüncü toplantısına, 08.Mayıs 1950 tarihinde New York'ta Lake Success'de yapacağı dördüncü toplantısına Türkiye'yi temsil etmek üzere Mihri Pektaş'ın gitmesine Bakanlar Kurulu tarafından karar

²²Bu toplantıya Hariciye Vekili Dr. Tefik Rüştü Aras (başkan olarak), Dâhiliye Vekili (CHP Genel Sekreteri) Şükrü Kaya, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak, Sivas Milletvekili Necmeddin Sadıkın (delege), 4. Daire Şefi Bedi Arbel, Hariciye Hususi Kalem Müdürü Refik Âmir Kocamazın (Müşavir), Dâhiliye Hususi Kalem Müdürü Arif Mardin ve Büyük Millet Meclisi Bütçe Encümeni Kâtibi Nuri (kâtip olarak) bey de katılmıştır. Heyete iki emniyet memuru tahsis edilmiş ve kendilerine gidip gelme yol masraflarından başka Türkiye sınırlarından başlamak üzere 02.06.1936 tarih ve 2/4798 sayılı kararnameye göre gündelik verilmesi karara bağlanmıştır. Heyetin Başkanın gündeliği 124.21 Fransız Frangı arttırılmıştır. Heyetin, bazı devlet merkezlerine de uğraması, Cenevre ve sair uğradığı yerlerde heyet başkanı için istirahat kabul salonu, heyet için ise çalışma odaları bulunan bir daire tutulması, otomobil kiralanması daktilo muhabere ücreti ve ziyafet gibi yapılacak masrafları için de döviz müsaadesi verilmiştir. Ayrıca heyetle gideceklere siyasi pasaport verilmesine Hariciye Vekilliği'nin 27.08.1936 tarih 161444/35 sayılı tezkeresi ile onay verilmiştir.

²³ 21 Haziran 1946 tarihinde kurulan Kadının Statüsü Komisyonu. Ekonomik ve Sosyal Konsey'in en işlevsel komisyonlarından birisidir. Komisyonu'nun en temel amacı, kadın ve erkeklerin eşitliği ilkesinin uygulanmasını sağlamaktır. Komisyon, kadınların ekonomik, sosyal, siyasi, medeni, toplumsal eğitimsel konularda geliştirilmesi ve desteklenmesi için Ekonomik ve Sosyal Konseye öneriler ve raporlar hazırlayarak, kadın hakları konusunda acil çözüme ihtiyaç duyulan konularda önerilerde bulunarak uygulanabilmesi için stratejiler geliştirmek amacındadır.



verilmiştir (BCA 030.18.01.1115.77.13; BCA. 030.18.01.02.118.101; BCA. 030.18.01.02.122.37.6).

Mecliste sayı bakımından azınlık olarak yer almalarına rağmen Mihri Pektaş ve diğer kadın milletvekillerinin, meclisteki oturumlara çoğunlukla katıldıkları görülmüştür. Ayrıca bu milletvekillerinin ülke sorunlarının yanında, kadın sorunlarına karşı duyarlılıkları, bu konuda yapılan etkinliklere iştirakleri ve hatta mecliste yaptıkları konuşmalarıyla “Kadın” konusuna çok önem vermişlerdir. Öyle ki TBMM Zabıt Cerideleri incelendiğinde, genel olarak 1935 ve 1950 yılları arasında yapılan konuşmaların pek çoğu, eğitim, sağlık, aile, kültür, kadın hakları, ekonomi ve gençlik sorunları ile ilgilidir. Bu yıllarda Mihri Pektaş ve kadın milletvekilleri kurulan bu komisyonlarda Türk kadınlarına hastalık, sağlık, annelik ve sigorta haklarının verilmesi gibi konularda yapılan çalışmalara ön saflarda katılmışlardır.

Milletvekilliği bittikten sonra da esas mesleği olan öğretmenliğe devam eden Mihri Pektaş, İngilizce ve Fransızca öğretmeni olarak 1946'dan 1961 yılına kadar önceden çalıştığı Robert Koleji'nde görev yapmıştır. 1958 ile 1961 arasında ise bu okulun mütevelli heyeti içinde de yer almıştır. Türk siyasi tarihinin ve Robert Kolejinin önemli simalarından, açık mavi gözlü, beyaz tenli ve orta boylu olan Mihri İffet Pektaş Hanımefendi 4 Temmuz 1979'da hayata gözlerini yummuş, İstanbul'da Aşiyân Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir. Mihri Pektaş, pek çok hayır kurumunda görev almış bir Türk kadını olarak her açıdan yeni Türkiye'nin çağdaş modern öncü kadın figürlerinden biri olmayı başarmıştır. (Güneş, 2009: 525; Yıldız, 2012:102).

Sonuç

Eski Türk toplumlarında kadınların, toplum içerisinde sahip oldukları statü ve değer diğer milletlerin kadınlarıyla karşılaştırıldığında, Türk kadınının çok daha önemli bir konumda bulunduğunu söylemek mümkündür. Ancak Türk kadını; Türk devletlerinin tarihsel süreci içerisinde karşılaştığı hem dinsel etkenlerden hem de Bizans ve Arap topluluklarının kültürlerinden etkilenerek eski değerini unutup kendi kültürüne uzak bir yaşam tarzında hayatına devam etmiştir. Kadınların bu durumu Osmanlı klasik döneminde kendini çok daha belirgin bir şekilde göstermiştir. Ancak Batılılaşma hareketinin yoğun olarak uygulandığı Tanzimat (1839-1876) ve Meşrutiyet (1908-1918) dönemleri kadınlarla ilgili sorunlar için bir kırılma noktası olmuş ve kadınlara bazı haklar verilmiştir. Fakat I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında hem cephede hem de cephe gerisinde erkeklerle omuz omuza mücadele veren kadınlar, bu mücadelelerini sosyal ve siyasal haklarını almak için de vermişlerdir. Cumhuriyete kadar siyasal alanda çok fazla talepleri olmayan Türk kadınlarının, cumhuriyet sonrası talepleri yoğunlaşmıştır. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanı Türk İnkılabının bir parçası olarak kadınların hak ve statü kazanmalarının önünü açmıştır. Kadın-erkek eşitliğini her daim savunan Atatürk, bu konudaki çalışmalarını diğer inkılaplarında olduğu gibi bir sistem içerisinde zamana yayarak yapmıştır. Bu destekle Cumhuriyet dönemi kadınları ilk adımda Kadınlar Halk Fırkası ve Türk Kadınlar Birliği Cemiyeti'ni kurmuş, ikinci adımda ise 3 Nisan 1930 Belediye, 26 Ekim 1933 Muhtar ve İhtiyar Meclisi ve 5 Aralık 1934



Milletvekili seçimlerinde Seçme ve Seçilme Hakkını kazanmışlardır. Bu kapsamda Türkiye Cumhuriyeti'nde bir dönüm noktası olan 8 Şubat 1935 günü yapılan TBMM V. Dönem genel seçimlerinde TBMM'ye 18 kadın milletvekili girmeyi başarmıştır. 1935 ve daha sonraki yıllarda yapılan seçimler tüm yurttaki olduğu gibi Malatya yerel basınında da yakından izlenmiştir. Dönemin Malatya yerel gazetesi Fırat ve Ünal Gazetelerinde çıkan haberlerde seçimi kazanan Malatya milletvekillerinin seçim sonrası aldıkları oylar, Mecliste mazbatalarını almaları, göreve başlamaları ve Malatya'yı ziyaretleri büyük bir ilgi ile takip edilmiştir. Bu yerel gazetelerde seçimlere giren ve kazanan haberi yapılan milletvekillerinden biri, Türkiye'nin modern dünyaya geçiş sürecinde öncü kadınlarından biri olarak büyük görevler üstlenmiş, İngilizce ve Fransızca öğretmeni Mihri İffet Pektaş'tır. V. VII. VII. dönemlerde Malatya milletvekilliği yapan Mihri İffet Pektaş Mecliste sayı bakımından azınlık olmalarına rağmen diğer kadın milletvekilleri ile meclisteki oturumlara çoğunlukla katılmış ülke ve kadın sorunlarına mecliste yaptıkları konuşmalarda fikir beyan etmişlerdir. Mihri İffet Pektaş katıldığı oturumlarda kanun tekliflerine ve önergelerin hepsine evet oyu kullanmıştır. Milletvekilliği boyunca Mecliste sadece iki konuşma yapmıştır. Ayrıca o günün koşullarında kadın milletvekilleri hem ulusal hem de uluslararası yapılan etkinliklere katılarak "Kadın" konusuna ne kadar önem verdiklerini göstermişlerdir. Malatya Milletvekili Mihri İffet Pektaş da Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Fukaraperver Cemiyeti gibi yardım kuruluşlarında gönüllü görev almış bu çalışmalara ön saflarda destek vermiş bir Türk kadın siyasetçidir.

Kaynakça

Arşiv

- BCA 030.18.01.1115.77.13.
- BCA. 030.18.01.02.118.101.
- BCA. 030.18.01.02.122.37.6.
- BCA 030.18.01.02.68.73.13.
- BCA 030.18.02.112.89.7.
- BCA 030.10.76.499.8.

Resmi Yayınlar

- T. C. Resmi Gazete 16 Temmuz 1938.
- TBMM Zabıt Cerideleri, IV/25, 1934
- TBMM Zabıt Cerideleri, V/1, 1935.
- TBMM Zabıt Cerideleri, V/6, 1935.
- TBMM Zabıt Cerideleri, V/13, 1936.



- TBMM Zabıt Cerideleri, V/20, 1937.
TBMM Zabıt Cerideleri, V/27, 1938.
TBMM Zabıt Cerideleri, V/26, 1938.
TBMM Zabıt Cerideleri, VI/1, 1939.
TBMM Zabıt Cerideleri, VI/2, 1939.
TBMM Zabıt Cerideleri, VI/14, 1940.
TBMM Zabıt Cerideleri, V/21, 1941.
TBMM Zabıt Cerideleri, VI/28, 1942.
TBMM Zabıt Cerideleri, VII/6, 1943.
TBMM Albümü, TBMM Matbaası, Ankara, 1939.
TBMM Albümü, TBMM Matbaası, Ankara, 1943.
TBMM Albümü, TBMM Matbaası, Ankara, 1946.
TBMM Albümü, TBMM Matbaası, Ankara, 1950.
TBMM Albümü, TBMM Matbaası, Ankara, 1994.
TBMM Arşivi Devre: V, Kutu: 38, No: 271.
TBMM Arşivi Devre: VI, Kutu: 41, No: 281.
TBMM Arşivi Devre: VII, Kutu: 42, No: 543.

Sürelı Yayınlar

- Cumhuriyet, 6 Aralık 1934.
Fırat 05 Şubat 1935.
Fırat 11 Şubat 1935.
Fırat 28 Mart 1939.
Fırat 03 Mart 1943.
Ünal 5 Şubat 1935.
Ünal 19 Ağustos 1935.
Ünal 23 Ağustos 1935.
Ünal 26 Ağustos 1935.
Ünal 4 Eylül 1935.
Kadın Gazetesi, 16 Mayıs 1949



Milliyet, 2 Mart 1935.

Tezler

- Dişbudak, Müge, (2008), *Türk Kadınlar Birliği*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Duroğlu, Sibel, (2007), *Türkiye’de İlk Kadın Milletvekilleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- İşat, Ceren, (2006), *Türk Kadınlar Birliğinde Devlet ve Sınıf İlişkileri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Oruç, Selin, Gizem, (2010), *Türk Kadınlar Birliği (1924-1935)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sümer, Çakır, Gülizar, (1999), *Türkiye’de Kadın Milletvekilleri: 1935-1991*, İnönü Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Yıldız, Muhammet, (2012), *Türkiye’de Kadın Haklarının Siyasi Gelişimi (1923-1950)*, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

KİTAP ve MAKALELER

- Afetinan Afet, (1992), *Atatürkçü Düşünce*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Afetinan Afet, (2000), *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk’ün El Yazıları*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Atatürkçülük I. (Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri)*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 1998
- Atatürkçülük III. (Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri)*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 1998
- Bulut, Sedef ve Güzel, Vurmay, Miray (2017) “Ortadoğulu Kadın Gözünden Atatürk Döneminde Kadın Hakları: “Mısır Örneği” DTCF Dergisi 57 (1), s. 1-49.
- Caporal, Bernard, (1982), *Kemalizm’de ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, Ankara.*
- Çalık, Tacettin, (2015), “Birleşmiş Milletler Organlarının İnsan Hakları İle İlişkisi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı,2*, s. 1091, 1134.
- Çanak, Erdem, (2016), “Atatürk’ün Yurt Gezilerine Bir Örnek: 1930- 1931 Gezisi”, *TheJournal of AcademicSocialScience*, 4(23), s. 128-178.



- Çanak, Erdem (2016), “TBMM’deki İlk Kadın Milletvekillerinden Esmâ Nayman ve Meclisteki Faaliyetleri”, *The Journal of Academic Social Science*, 4(7), s. 26-41.
- Demir, Yunus ve Rahime, Fulya, Yüksel, (2017), “Kemalist İdeolojide Hakkının Verilmesi Bir Lütuf mu? Yoksa Kazanılmış Bir Hak mı?” *Education Science*, 3(2), s. 226 -248.
- Doğramacı, Emel, (1992) “*Atatürk ve Kadın Hakları*” Atatürkçü Düşünce, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Feyzioğlu, Turhan, (1992) “*Atatürk ve Kadın Hakları*” Atatürkçü Düşünce, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Gökçimen, Semra, (2008), “Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi, Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi”, *Yasama Dergisi*, (10), s. 5-59.
- Göksel Burhan, (1992) “*Atatürk ve Kadın Hakları*” Atatürkçü Düşünce, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Günay, Ş, Şenal, (2007), *Türk Parlamento Tarihi TBMM - VI. Dönem (3 Nisan 1939-15 Ocak 1943), II/ 26*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakıf Yayınları, Ankara
- Güneş, İhsan, (2000), *Türk Parlamento Tarihi TBMM - V. Dönem (1935-1939), II/ 26*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakıf Yayınları, Ankara.
- Güneş, İhsan, *TBMM Arşivi, Özgeçmiş “Mihri Pektaş”; Türk Parlamento Tarihi (TBMM V. Dönem 1935-1939)*
- Hamzaoğlu, Mehtap, (2017), “Tanzimat’tan Erken Cumhuriyet Dönemine Türk Toplumsal ve Siyasal Yaşamında Öne Çıkan Kadınlar”, *lectiosocialis*, 2(1), s. 74-92.
- İlhan, Serap, (2018), “II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını”, *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), s. 56-76.
- Kızılkaya, Nezir (2016), *Malatya Basın Tarihi (1923-2003)*, Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları.
- Özer Sevilay, (2013), “Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkı Verilmesinin Türk Kamuoyundaki Yankıları”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XXI (85), s. 131-167.
- Sağ, Vahap, (2001), “Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kadını ve Atatürk”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1) , s. 9-23.
- Sarısamın, Sadık, (2019), “Malatya’nın İlk Bayan Milletvekili Mihri İffet Pektaş ve TBMM’deki Faaliyetleri”, *History Studies*, 11(2), s. 701-726.
- Şimşek, Abdulazim, (2017), “II. Meşrutiyet Döneminde Batılılaşma Etkisinde Yapılan Feminizm Tartışmaları”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 61, s. 341-364.



Gökçimen, Semra (2009), *Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler*, TBMM 1935-2009, Hazırlayanlar Kanunlar Ve Kararlar Müdür Yardımcısı Yasama Uzmanlar Havvana Yapıcı Engin Kaya Dinçer Gültemen Taner Geçmez, Ankara.

Uzun, İsmail, (2017), “Kadın Haklarının Kazanılmasında Bir Cumhuriyet Kadını: Afet İnan(1908-1985)” Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED), 3(1) s. 73-85.

Yetkin, Çetin, (1983), *Türkiye’de Tek Parti Yönetimi (1930-1945)*, Altın Kitaplar Yayınevi.

Yılmaz, Ahmet, (2011), “1930-Belediye Seçimleri Sürecinde Kamuoyu’nda “Kadın” a Yönelik Söylemler” ÇTTAD, X(22) , s. 141-164.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> 21.11.2018.

<https://twitter.com/fsahinturk84/status/950069902005690368/21.11.2018>.

Ek:1



<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> 21.11.2018.

Ek:2



<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> 21.11.2018.

Ek:3



<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> 21.11.2018.

Ek:4



<http://www.5harfliler.com/malatya-mebusu-bayan-mihri-pektas/> 21.11.2018.

Ek:5

VEFAT

Eski Bursa Vali muavinlerinden merhum Yusuf Bahattin Bey ile merhume İclâl Hanım'ın kızları, Merhume Şükufe Kunter, merhume Halide Sözer ve merhum Ziver Bey'in kardeşleri, Neclâ Soyak ve Süveyda Soyak'ın anneleri, Enver Soyak ve merhum Sungu Soyak'ın kayınvalideleri, Gülgün, Necip, Edip, Hasan ve Ali'nin anneanneleri, Ali, Mona ve Janet'in büyük kayınvalideleri, Soyak, Kunter, Tuzcu, Sözer ve Canlı ailelerinin büyüğü, Robert College eski müdürlerinden merhum Hüseyin Pektaş'ın kıymetli eşi

Eski Malatya mebusu ve Robert College emekli hocalarından

MİHİRİ İFFET PEKTAŞ

Katkı 45: Hüseyin Pektaş'ın eşi Mihri İffet Pektaş'ın vefat İlanı

<https://twitter.com/fsahinturk84/status/950069902005690368> 21.11.2018



Ek:6

FIRAT

CUMA ve SALI GÖNLERİ ÇIKAR SIYASAL GAZETE

Sahibi ve Yazarı
Müdürü
M. ÖZKAN
MALATYA
Haberlerden mesuliyet
kâbul edilmez

M. İsmail
N. AYDINOĞLU
Müşahid muhakkim ve
yazılara mesuliyet
kâbul eder.
Haberlerin yanlışları
kâbul edilmez.

2 MART 1943 SALI

İlk çıkış: 8 Birinci teşrin 1932

3 Kuruş Sayı: 934

Mebus Seçimi Yapıldı

27-2-943 pazar günü saat 9 da, Belediye salonunda ikinci seçmenlerin istikrarlı vilâyetimiz mebuslarının seçimi yapılmıştır. Seçim tam saat 9 da bandonun çaldığı istiklal marşından sonra ve Belediye reisi Şefik Tuğay'ın seçiminin süratli tarzı hakkındaki kısa bir hitabesini müteakiben başlamıştır. İlk önce Sayın Valimiz Fahri Özen ve Parti müfettişimiz Midhat Aydın reylerini istimal etmişlerdir. Bundan sonra sırasıyla merkez mahallatı ve merkezde bağlı Nahiyelerin seçmenleri reylerini vermeye başlamışlardır. Seçim tam bir düzen içinde ve 2 buçuk saat gibi çok kısa bir zamanda bitmiştir. Saat 11.30 da sandık açılış ve merkez kazaya ait 213 rey pasası olduğu görülmüştür. Kaylar kısa bir müddet içinde tasnif edilmiş ve aşağıda istimali yazılı zavatın mebus seçildikleri anlaşılmıştır. Emrullah Barıkao, Nasohtı Baydar, Multatip Öker, Caffer Öznel, M. Şevket Özpazarbaşı, Mihri Pektaş, Halit Sağiroğlu, Osman Taner, Mahmut Nedim Zabcı, Tevfik Teme'lli, Kemal Sayın. Fırat Değerli mebuslarımızın tebrik eder, yurda ait tüm başarılarını diler.

Belediye reisi Şefik Tuğay mebusluğuna seçildi

Memleketimizin yetiştirdiği değerli Avukatlardan Belediye reisi Şefik Tuğay, İffet mebusluğuna seçilmiştir. Bu seneki intihapta Belediye riyasetine getirilmiş olan Şefik Tuğay memleket için en hayırlı başarıları için emin edecek kabiliyetle bir şahsiyetti Şefik

A J A N S HABERLERİ

Ruslar, bir çok meskünün ger aldıklarını bildiriyorlar

Moskova: Kosto'fun batısında Rus topusu düşmanın yüzlerce istiklakının tahrip etmiş ve 3 batarya sınırsızdır. 16 Alman uçakları düşürüldü. Vorosilovgrad'ın cenup batısında bir Rus birligi Alman karşı taarruzunu püs kütürmüş ve düşmanı kovularak bir meskün yeri geri almıştır. Harko'fun batısında kitalarımız taarruz hareketlerine devam ederek bir çok meskün yeri geri almıştır. Ele geçen malzeme arasında cephaneye 2000 23 kamyon vardır. Kurak'ın batısında kitalarımız taarruzlarına devamla bir çok mevzi zapt etmiştir. Bir kesimde 7 topa pek çok yiyecek ele geçirilmiştir.

Mebuslarımız Gittiler

8 Martta levkallat meclisinin içtimanında bulunmak üzere 7 nci devre intihabında seçilen mebuslarımızın vilâyetimizde bulunmaları bu günkü trenle Ankara'ya hareket etmişlerdir. İstisnada seçilen bir zavat tarafından uğurlanmışlardır. Değerli mebuslarımızın hayırlı yolculuklar temenni ederiz.

Tuğay'ın Belediyeden ayrıldığı esnada için ciddi bir ziyâş olmuştur. Fakat onun yard severliği memleketimize karşı olan alakasını bundan böyle daha derinleştirecektir. Değerli mebusu hararetle tebrik eder, başarıları dileriz.

Çocuk esirgeme kurumu senelik toplantısını yaptı

27-2-943 tarihinde hakkevi salonunda çocuk esirgeme kurumunu emami bay'et toplantısı, bir reis bir de reis vekili ile iki kâtaben seçilmesi için vaki teklif üzerine risâle parti müfettişi Midhat Aydın reis vekili Şefik Tuğay başkanlığında, Taner, Şefik Tuğay başkanlığında ve Tevfik Özalp başkanlığında yapılmıştır. Riyaset mevkiline gelen B. Midhat Aydın raporunu okunmasını tahdimiş, B. Fehmi Ünal tarafından senelik rapor okunmuştur. Reis rapor hakkında söz söylemek isteyenler olup olmadıkları teklifi üzeri söylemiş, Sabri Akalın tarafından tezi mesil hakkında izahat istemiş, Fehmi Ünal sorularına şifhâre cevap ve tafinlik cevap verdikten sonra merkez idare heyeti seçimini görüşmüş, mecliste Başkan Naciye Miharbi, Lem'ân Sarıoğlu, Zekiye Özen, Fehmi Ünal, Süreyya, Uğray İsmail Kutao, Tahir Sarıoğlu Cemal Duraso, Mehmet Özkao, Şevki Süzen, Vahap Saltürk, Yakup, Demir Ahmet Fırat, Esat Tahsug, Durun Özerol ittifakla seçilmişlerdir. Umumi Kongre maraşa başlığına Parti müfettişi B. Midhat Aydın ve Mebus Osman Taner seçildikten sonra hesap işlerinin teklifi Bankası Müdürü Cemal Duraso, Ziraat Bankası Müdürü Rifaz, Erol Hususi muhasebe müdürü Salt'Armano, yedeklerinde İy bankası muhasebecisi Hilmi, Fabrika muhasebecisi Ekrem Aydar, Husni muhasebe müdüresiyiz B. Muhittin Ülger seçilmişlerdir. Bütünün teklifi yapılmış, 10740 lira varidat ve bu miktarda masraf yekünü olarak bütçe kabul edilmiştir. B. Abdulkadir Taşangil

Avcılık müsabakaları

27-2-943 Cumartesi günü beden terbiyesi bölge başkanlığının askeri takımın sahada tertip ettiği avcı müsabakaları yapılmıştır. Müsabakalarda aşağıda ki atışlar yapılmıştır. 1-22 pap tüfekle 50 metreden ayakta desleksiz dairesine 5 mermi 2 Mstamel yunan tüfeği ile 150 metreden çökte sa bit büyük domuz hedefine 5 mermi 3 Saçma atan tüfekle 35 metreden havaya atılan atış plakalarına birer atış 4 Saçma atan tüfekle müteakibinde kasnak hedefine 35 metreden birer atış müsabakaları yapılmıştır. Bu müsabakalar baştan sona kadar çok zevkli ve heyecanlı devam etmiştir. Avcularımız bu atışlarda çok muvaffak olmuşlardır.

Atıcılık ihtisas kulübü

Havaların kuru ve soğuk olmasına rağmen bölge beden terbiyesinin her hafta tertip ve tertip ettiği uzun mesafeli kurşunları ve kuyruk sporlarında bir çok gençler muvaffakiyetle çalmaktadırlar. Yurttaşları yurt müddetini yetiştirmek gayesiyle bir atıcılık ihtisas kulübü teşekkül ettirilmiştir. Şimdiden bu kulübü 120 üye kaydedilmiştir. 28 tarafından büyüklerimize tezi telgrafi çekilmesi yolundaki teklifi itilakla kabul olunmuş, ruza mede görülecek başka madde olmadıktan Reis kongresine getmek itilakla ilgili gösterim azalara saygılı ile selâmlarını sunar ve kongreyi kapatıyorum demştir.

Ören düzlüğü istimal olunacak

Bir müddet önce vilâyetimiz bölgesinde bulunan Yazhan, Aktaş ve Ören düzlüklerini teklif etmek üzere Ziraat Vekâletince bir mühâssaslar heyeti gönderilmişti. Bu heyet, her üç saha üzerindeki teklifâtını imal ederek Ankara'ya dönmüş ve tahminen raporu Ziraat Vekâletine sunmuştu. Ziraat Vekâletince teklif olunan raporlara nazaran, şifhâlelik Yazhan ovasında bir kombinâ kurulmasına itiraz görülmüş ve yalnız Ören ovasının istimali muvaffak bulunmuştu. Bunun istimali için devlet eline boş toprakların işletilmesine dair heyet vekâletinde bir karar alınması hususunda rapor ve kâtabler vekâlet makamına tevdi edilmiştir. Ören düzlüğünün tesbiti için ziraat, Nafia ve sulha suyu harası müddetlerinde müteakib bir heyet teklif teklifâtını yapmıştır. Vilâyetimizin iktisadi gelişmesi hususunda ciddi muhâssas olacak bu değerli tegebüsün pek yakında kuvveden ile çıkarılacağı umulmaktadır.

2-943 Pazar günü yapılan birinci atış 70 arat yapılmıştır. Netcede bu atışta 56 sayı ile Şefik Genç birinci, 52 sayı ile Hasan Çalao ve yına 52 sayı ile Hüsnâ Tulao sorumlu ikinci ve üçüncü olmuşlardır. Bu atışlar 8 hafta devam edecektir. Son tasnifte derince alanlar beyinsimle müsabakalara iştirak etmek üzere ayrılacaktır.

Ek:7

SALI 3 ŞUBAT 1935 No. 217	FIRAT	Idarehane Örnek Caddesi Telgraf Adresi Firat - Malatya SAYISI [5] kuruş
PAZARTESİ, PERŞEMBE GÜNLERİ ÇIKAR. CUMHURİYETÇİ VE HALKÇI GAZETE		
Sayılav namzetleri tesbit edildi		
Toplantılara Aid Tebliğler		
<p>Istanbul 3 (A.A.) - Tebliğ : 2 şubat 1935 C. H. Fırkası u- mumi riyaset divanı' umumî idare heyeti P. Meclis gürubü idare heyeti ve icra vekilleri 2 şubat 1935 de Dolmabahçede Önder Atatürkün başkanlığın- da toplanmışlardır. Yeni seçi- min esasları, millete arz olma- cak beyanname, müstakil say- ıların yerleri ve adeleri hak- kında mühim müzakereler ce- reyan etmiştir. Müstakil say- ıların arasında azınlıklara men- sup yurddaşlardan dahi sayıl- ması için cumhuriyet H. Fırkasınca yardım edilme- sine esas itibarile karar veril- miştir.</p> <p>Atatürk müzakerelerine 3 şa- batta dahi devam edeceklerdir.</p>	<p>Istanbul 3 (A.A.) - Tebliğ: 1 - Kemal Atatürk 3 Şu- batta dahi yeni seçim mü- zakerelerine devam etmiştir. C. H. Fırkasının sayılav nam- zetleri tespit olunmuştu. Nam- zetlerin adları ve Kemal Ata- türkün seçim için ulusa be- yannamesi 4 Şubatta ajansa bildirilecek ve 5 Şubatta ilan edilmiş bulunacaktır.</p> <p>2 - Dolmabahçedeki seçim toplantıları nihayet buldu. günden icra vekilleri ve C. H. F. U. idare heyeti ile C. H. F. meclis grubu idare heyeti üyeleri Ankarada vazifeleri başına avdet etmişlerdir.</p> <p>C. H. F. Genel divanı se- çim nihayetine kadar Önder le beraber İstanbulda kala- caktır. İçeri ve dışarı ha- kamları da alkonsalmışlardır.</p>	<p>Vilayetiniz için ayrı edilmiş sayılav nam- zetlerinin listesini dün (paazartesi) Amudla ajansına verileceği ve bu gün yurdun her yününde ilan edileceği daha bir gün önce- den bildirdimiydi.</p> <p>Vilayetiniz için ayrı edilmiş namzetlerinin adlarını okuyun- larmıza ulaştırmak için dün çıkacak sayımız bu güne bırak- tık. Cümhuriyet H. F. genel başkanlığı Önder Atatürkün Malatya namzetlerini bildiren ve sabaha doğru alınan tehyat- sını okuyuşularımıza duyururken kıvranc ve sevinç içindeydi.</p> <p>Malatya C. H. F. reisliğine :</p> <p>Vilayetiniz için Fırka umumi başkanlık divanının tesbit ettiği sayılav namzetlerinin isimlerini aşağıda ilan ederim .</p> <p style="text-align: center;">KEMAL ATATÜRK</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 - İSMET İNÖNÜ . Başkan ve C. H. F. Başkan vekili 2 - Dr. HİLMİ ORTAÇ . Eski Malatya sayılavı 3 - MAHMUT NEDİM ZAPÇU 4 - VASİF 5 - MUTTALIP ÖKER 6 - MİHRİ PEKTAŞ . (kadın) Kalleç Çarşısı muallimi 7 - GENERAL OSMAN NURİ KOPTAĞEL . eski fırka başkanı 8 - OSMAN HİLMİ TANER . Malatya C. H. Fırkası başkanı 9 - EMRULLAH BARKIN . Başkanlık umumi müdürlerinden <p>(FIRAT) Eski sayılavlarımızı ve onlara katılacak yenileri candan kutularken vakti darlığından ve yer zorluğundan dolayı umumi namzed listesini Perşembeye bırakıyorum da diler diler verek okuyuşularınıza bildiririm.</p>
16 Müstakil Sayılav Çıkacak		
<p>Istanbul 3 (A.A.) - Önder Atatürkün Cümhuriyet Halk fırkası teşkilatına ve ikinci seçimlere beyannamesi Şuba- tin sekizinci cuma günü ya- pılacaktır. Sayılav işleri üye- rinde çalışan fırka, umumi reislik divanı meclisinde müsta- kil üyelerin bulunmasına im- kân vermek için fırka nam- zet listesinde 16 boş yer bi- rakmaya karar vermiştir.</p> <p>Asağıda yazılı vilayetlerin her birinde birer sayılavlık yer için firkadan namzet gös- terilmeyecektir.</p> <p>Cumhuriyetçi ve Milliyetçi olmakla beraber firkamız pro- gramından başka bir prog- ramla ve firkalı olmamıza ta- bii kayıtları dışında serbest çalışacak samimi yurddaşların ulus kürsüsünde yapacakları tenkidler ve söyleyecekleri mütalâalar millî çalışmanın kuvvetleneceği kanaatinde bu- lunuyoruz.</p>	<p>Bu yolda geçirdiğimiz dört yıllık tecrübemizde fırka e- saslarımızın ve fırka hüküme- tinin çalışmalarının ulus önün- de yapılan tenkidlerle karşı- laştırmamasına fırsat vermiş ve yurddaşların sosyal olgunlu- ğunu arttırmıştır.</p> <p>Her gün her vesile ile dü- şündüklerini ve yaptıklarını fırka içinde ve firkalılar ara- sında olduğu kadar iyi ve te- miz bütün yurddaşların da mu- rakebesine arz etmeği vazife sayan firkamızı bu karara nı bildirirken fırka teşkilatı- mızdan ve firkalı ikinci müh- tehiplerden yukarıda yazılı va- sıftaki müstakil namzetlere rey veremelerini isterim .</p> <p>Birer sayılavlık yer boş la- rakılacak olan yerler şunlardır Ankara, Afyon, Antalya, De- nizli, Eskişehir, İstanbul, İz- mir, Konya, Kutahya, Sivas, Tokat, Muğla, Niğde, Çan- kırı, Yozgat, Kastamonudur.</p>	<p>Siz de Yardım Edin!</p> <p>Marmara boylarındaki son yer depremlerinde evsizin, bark- sız kalan yaralı sığınmacıların m ad- di dâimîlerini dindirebilmek için yurdun her yününde bir kay- naca başladığımız hepimiz bildi- yoruz. Yalnız teşekküller değil tekerlerde ellerinden geleni yap- makta da gecikmediler. Mem- nasızca öğrendik ki Halkevi vânin içimati yardım kolu bu şğurda harekete geçmiş ve Malatya Halkının sosyal iş- lemlerde her zaman gösterdiği açık elliliğe baş vurmuşdur . Bu iş için seçilen Halkevi Belediye ve Ticaret odası baş- kanlarından kurulu bir heyet iki gündüberi çalışmaya baş- lamışdır. Yardım edenlerin baş- sında bulunan valinin bay Ram</p> <p>Akinci bütün dairelere yolla- dığı genel bir yazışta bu çok hayırlı yardımda memurların önayak olabilecekleri beklediğini bildirmişdir .</p> <p>Bir kısım dairelerde memurlar kendî aralarında toplanmalar yardım heyetine vermişlerdir .</p> <p>Firat yardım listesini perşem- beden itibaren yazıktır. Sağlık karlı' tipili aylarda cıttamı yit- tiren, yirceksiz ve belli bakkık kalın y rddaşlar la onun yar- dımile barındırılacak hepimizin el uzatması doğrudur .</p> <p>Benim verdiğimden ne o- lur diye düşünmeyin ! gönlü- den yapılan yardımda aza ce- za bakılmı? Aslan' çok . dam- layan göl öldüğün' göle önl ne alın ve siple yardım edin !</p>
KAR ORTALIĞI TUTTU		
<p>Dün akşama doğru keskin bir tipi arasında düşmeğe başlayan kar sabaha kadar yağmış ve ortalığı ağa bürümüşdür. Şara düşen kar 30 santimi bulmuşdur .</p>		
İKİNCİ SEÇMENLER ÇAĞIRILYOR.		
<p>Subatın sekizinci Cuma günü sayılav seçimi yapılacaktır. Sayın ikinci seçimlerin o gün saat 9 da Halkevinde bulunmalarını dilerim.</p> <p>Sayılav seçimi tefitiş heyeti başkanı : Tefik İlaoğlu</p>		

Ek:8

Pazartesi 11 ŞUBAT 1935 No. 219	FIRAT	Idarehane Demek Caddesi Telgraf Adresi Firat - Malatya SAYISI [5] kuruş
---	--------------	--

SAYILAV SEÇİMİ ACUNA GÖSTERDİ Kİ; TÜRK ULUSUNUN ATATÜRKE PARTİSİNE İNANÇ VE GÜVENCİNİN SONU YOKTUR .

Cuma günü yurdun her yö-
nünde Saylav seçimi yapıldı.
İçeri işleri bakanlığının yap-
tıgı resmi tebliğ gösteriyor ki
her yönde C. Halk partisinin
namzedleri sözbirliğile seçil-
miş bulunuyor.
C. Halk partisi namzedle-
rinin sözbirliğile seçilmesi,
iç ve dış siyasa itibarile ölçül-
meyecek derecede yüksek de-
ğerli bir neticedir.
Atatürkün çağırısına canla
başla koşan Türk ulusu cuma

günkü seçimle gösterdiği sar-
sılmaz birlikle ve ünderle ulu-
sun nasıl çözümler bağlarla
birbirini tutmuş olduğunu
acuna bir daha anlatmış oldu.

Türk Cumhuriyetinin, Ata-
türkün ve partisinin cuma
denemesinde kazandığı güzel
zaferi en kısa sözler içinde en
kudretli bir surette anlatan
Atatürkün Leyannamesini bu
sütunlarda yazmış olmakla da
derin bir kıvanç daymaktayız

YENİ SAYILAVLARIMIZ

Cuma günü seçimde 785 şer reyile Malatya sayılvığına
seçilenler :

- 1 - İSMET İNÖNÜ . Başbakan ve C. H. P. Başkan vekili
- 2 - Dr. HİLMİ ORTAÇ . Eski Malatya sayılvı
- 3 - MAHMUD NEDİM ZAPCI . " " "
- 4 - VASİP . " " "
- 5 - MUTTALIP ÖKER . " " "
- 6 - MIHİRİ PEKTAŞ . (kadın) Kolej Târiket muallimi
- 7 - GENERAL OSMAN NURİ KOPDAGEL . eski firka
kumandanı
- 8 - OSMAN HİLMİ TANER . Malatya C. H. Fırkası başkanı
- 9 - EMRULLAH BARSIN . Başbakanlık umumî müdürlerinden

Genel Meclis Üyeleri Seçildi

Cuma günü yurdun her yönünde yapılan
saylav seçimi Atatürke ve onun fırkasına kar-
şı ulusun duyduğu sarsılmaz güven ve inancı
nasıl gösterdiyse bütün vilâyetlerde yapılan
genel meclisi üye seçiminden ötürü cumartesi-
de Cumhuriyet Halk Fırkasının ulusal hayat-
taki yüksek varlığını bütün parlaklığıyla ka-
muya anlatan bir gün oldu .

Vilâyetler idaresi kanununun bazı madde-
lerini değiştiren son kanunun muvakkat mad-
desinde genel meclis üyesi seçiminin ilk say-
lav seçiminin yapılacağı ay içinde başarıla-
cağı yazılıdır .

İçeri işleri bakanlığı, içinde bulunduğumuz
ayın hava şartlarını göz önüne almış ve köy-
lerde ki ikinci seçmenlerin her seçim için aralık
günlerde merkezlere gidip gelmelerindeki zor-
luğu düşünerek genel meclis üyesi seçiminin
de saylav seçim gününün ertesinde yapılma-
sını bütün vilâyetlere bildirmişti . Bu itibarla
cumartesi günü öteki vilâyetlerde olduğu gi-
bi vilâyetimizin bütün kazalarında da genel
meclis üye seçimi yapılmış ve cumhuriyet halk
fırkası namzedleri her yerde söz birliğile se-
çilmişlerdir .

Merkezde seçim şöyle geçti :

Cumartesi saat sekiz... Halkevî salonları
ikinci seçmenler ve belediye üyesi ile doluyor.
Az sonra başda vali olmak üzere vilâyet ida-
re hey'eti üyesi geldiler... Bilindiği gibi genel
meclis üye seçim i d a r e hey'etleri buzarın-
(Sonu ikinci sayılda)

Atatürkün Beyannamesi

İstanbul 8 (A A) - Reisîcümhar Atatürkün ulusu beyannamesi :
Sevgili yurdtaşlarım !

Bana ve partime inancınızı ve güveninizi yine gösterdiniz.
Saylav namzedi olarak size sunduğum atkadesiz yüce seçimi-
nize değerli buldunuz . Ulusa gösterilen birlik, hüküme bağlılık
bütün güleleri yeniden yurdunuza çekmiştir .

1935 seçiminin bitliği bu 8 şubat akşamı Türkiye iç ve dış
bütün alanlarda . bundan sonra da karşısabılabileceğimiz türlü
mes'eleler . önünde . nasıl bir azim ve kuvvet manzarası göste-
receğini bir daha acuna bildirmiş oldu .

Öz dileğimiz : Yurdun yüceliği , yurdtaşın gelişiğidir .

KAMAL ATATÜRK

İçeri işleri bakanlığının res-
mî bildirişi şöyledi .

Ankara 8 (A.A.). Cuma günü
memleketin her tarafında ya-
pılan saylav seçimi aynı günde
bitmiştir . Seçilmesi icabıyla
399 sayılvadan C. H. Fırkası
namzedleri ittifaqla ve 13 ü de
müstakillerden ekse-
riyetle seçilmişlerdir .

(Firat) Basda Atatürkün
bulunduğu Ankara seçim dai-
resinden başlayarak alfabe sıra-
sile yeni sayılvlarımızı bildiren
bu tebliği, yerimizin azlığından
ötürü aynen yazamadık .

Bütün firka namzedleri söz
birliğile her yönde seçilmiş
olduğundan yeni sayılvları-
mızın adlarını öğrenmek is-
teyen okuyucularımızın ge-
çende yazdığımız namzed list-
tesine bakınlarını dileriz .

Seçim Malatyada saat üç me-
rasim içinde yapıldı . Saat 8
de . ortasına Atatürkün fotoğ-
rafi konulmuş , çevresi güzel
bayraklarımızla besenmiş tev-
sandağı l'âyükle bir halk kü-
lesinin heyecanlı tezahürleri a-
rasında Halkevîne getirildi .

Rey alınımı saat 9 da baş-
layacağı bildirilmiş olmasına
rağmen bütün ikinci seçmen-
ler saat 8 da Halkevîni dol-
durmuş bulunuyordu .

Atatürke . partisine ve Ma-
latyanın özöçüğü İsmet İnanın
karşı duyulan büyük sevgi ve
saygı . bir saat daha önce ge-
terilmiş olmak için herkes aynı
yarış yapıyor . Reyler için saat
9 da ? Daha önce verilmiş di-
yerek ...

Saat 9 a çeyrek kala genel
sayılvımız O Hilmi Tanerin
sesi yükseliyor :

« Arkadaşlar ! . Atatürkün
seçim müessesetile ulusa ver-
diği beyannamesiyi okuyorum »

Herkesin bir azele okuduğu
beyannamenin her cümlesi u-
sun ve şifreli alkışlarla ke-
siliyor ve yeniden başlayan olu-
ma yeni « Yenge » her ve al-
kışlarla tekrar keşiliyor .

(Sonu ikinci sayılda)

Ek:9

SENE: 1 SAYISI HER YERDE [60] PARADIR SALI 3 ŞUBAT 1935 SAYI: 18

IDA BEHİNESİ Afyon Han Hapşane Karşısı Tel: En Al Malatya	ÜN AL	ABONE FİYATI Yıllık 400 6 aylığı 200 3 aylığı 100 kurustur. Talebeye aylık Abone yazılır
---	--------------	---

GÜNDELİK, CUMHURİYETÇİ, SİYASİ, HAVADİS VE HALK GAZETESİ

MARMARA FELAKET ZEDELERİNE YARDIM

Marmara havzası nati-
fiksında vukua gelen
son zelzelelerde zarar
gören yurttaşlarımızın
Hilâlahmer ve diğer
bayır cemiyetleriyle
yurdun her tarafında
yapılan yardımlar
günden güne artmak-
tadır.

Bu münasebete şeh-
rimizdede değerli val-
imizin özenlilik ala-
kasıyla başlıyan yard-
ıma diğer bütün da-
vair memurlarını
mümkün olan yar-
dımın esirgememe-
ktedirler. Sonsuz bir
istekle kabaran te-
berrü yükümleri daha
sona ermiş olmadı
için rekkam yazmıyo-
ruz toplanan yardımlar
vilâyet Cumhuriyet
halk fırkası riyaseti-
ne yatırılmaktadır. Te-
berrüt hitüce Halk
Fırkası parayı hilâli
ahmer cemiyeti va-
sıtasıyla zelzele yerin



Marmara Havzası zelzele-
sinde zarar gören Yurttaşla-
rımıza şehrimizin Yardım
kolunu ulaşturmaya özenli-
lük gösteren Değerli Valimiz
Bay Etem Akmei

deki yurttaşlarımıza
ulaştırılmasını dile-
yecek ve yardıma
koşan Malatyalıların
yasalarını sunacaktır.

MALATYANIN YENİ SAYLAVLARI

Fırka Divanına ye-
ni seçimde Malatya
Sayılabına seçilecek
namzedler hakkında
Vilâyet Sayılabı intih
encümeni başkanı
Belediye reisi Bâ Me-
met Tevfik İnönüne
aşağıdaki tebliğ gel-
miştir .

Malatya Belediyesine
Vilâyetiniz için fırka
umumi Başkanlık di-
vanının tesbit ettiği
Sayılab namzedlerinin
aşağıda ilân ederim.

Kemal Atatürk
General İsmet İn-
önü Başbakan ve G.
H. F. genel Başkan
vekilî Dr. Hilmi Or-

tae eski Malatya say-
lavı Mahmut Nedim
Zabitei eski Malatya
Sayılabı Vasıf eski
Malatya sayılabı Mut-
talib eski Malatya
sayılabı Mihri Pektaş
(kadın) kollej türkee
muallimlerinden
General Osman kab-
dagel eski Fırka ku-
mandanı
Osman Hilmi Tomer
Malatya Cumhuriyet
Halk fırkası Başkanı
Emrullah Barkın baş-
kanlık umum mü-
dürlerindedir
(ÜNAL)
YENİ SAYLAVLARI
CANDAN KUTLULAB

Yeni Seçim münasebetiyle Dün Yurdun
Hertarafına Tebliğ Edilen Sayılab Nam-
zetleden sonra Ata Türkün millete yaptığı
son beyanatı geç vakit kavuşduğundan
yarın yazacağız .

**Bu Akşam Halke vinde Verilecek
Konfransa Gitmeyi Unutma**

Ek:10



Ünal

YIL: 1 - SAYI : 194
23 Ağustos 1935 Cuma
Fiatı : 1 Kuruştur

Gündelik Cumhuriyete, Siyasi, Havadis Halk
Gazetesi : İdarehanesi Yeniceami Karşısında
Ucuşluk Basım Evi Malatya

ABONESİ : Senelik 300
Altı Aylık 175 Üç Ay-
lığı 75 Kuruştur .

Japonya Silâhlâ- nıyor

Japonya'nın beş se-
nelik silâhlama proğ-
ramının hülâsası şü-
dur :

1 - Piyadeler için
tanklarla mücadele a-
letleri, Tayyareye kar-
şı hava topları ma-
kineli tüfenklerin artırılması ,

2 - Süvarilerde ateşli silâhları piyade-
ler derecesine çıkarmak ,

3 - Adı topları ve
dağ toplarını asrileş-
tirmek ve çaplarını
büyütmek ,

4 - Ağır topları ço-
ğaltmak ve yeni top-
lar keşfetmek ,

5 - Fenni kâ'aları
daha yeni vastalarla
teçhiz etmek ,

6 - Nakliyat kâ'ala-
rında kamyon ve o-
tomobillerin sayısını
çoğaltmak ,

Makinalaşmış fırka-
ların sayısını ve silâ-
hlarını çoğaltmak ,

8 - Kimya harbi i-
çin yeni kâ'alar teç-
kili ,

9 - Askerin atış ka-
biliyetini artırmak .

EVRENSEL EDEBİYAT ENSTİTÜSÜ

Sovyetler birliği
Halk Kültürü Komis-
yonu Moskova'da ev-
rensel bir edebiyat
enstitüsü kur-
mağa karar vermiş-
tir .

Bu enstitü Maksim-
gorki namına kuru-
lacaktır . Bina proje-
si Arsitekt Jeltanski
tarafından yapılmış-
tır . Bu bina yirmi
hektar arsa üstünde
500.000 metre mu-
rabbalık bir yer tu-

tacaktır . Enstitüye
bağlı tecrübe daire-
leri, Prova Uyatrosu
İlmi İstihbarat şube-
si , bir milyon cild-
lik bir kütüphane ,
müze, sergi salonları
ve saire olacaktır .

Enstitünün yapıla-
cağı parka ve Mosko-
va nehrine bakan kıs-
ma Hammer'den bu gü-
ne kadar yetişen bü-
tün büyük ünlü sa-
irlerin heykelleri dik-
ilecektir .

Kırda kokmuş bir kadın cesedi

Bartın gazetesinin
yazdığına göre Bartın
karokı yakınlarındaki
bir korutuk içinde hay-
vanların otlatan bir
köylü kadın , şişmiş
bir kadın cesediyle
karşlaşmış ve köye
dönerek , ördüğünü an-
latmış .

Keşfiyet Müddei-
muniliğe ve zabıtaya
aks etmiştir . Müddei
umumi zabıta ve jan-
darmalar vaka yerine
gittimeler , kadının
dört gün evvel öldü-
rildiği şüphesi ve va-
zietinden anlaşmış
vaka yerinde tamil-
mayan ölü merkeze
kandırıldığı halde yi-
ne tanınmamıştır .
Tabkikat derinleştiril-
ince mesele söyle ay-
dınlanmaktadır :

Derbend köyünde
bir dul kadını beş al-
tı gün önce pazara
giderek bir daba dön-
mediği haber alınma-
sı üzerine tabkikat
bu noktaya çevrilmiş
hakikatan cesed bu
kadının olduğu mey-
dana çıkmıştır . Sul-
tan altı gün evvel

pazara gelmiş , Ye-
menici İdrisin tek-
lifini kabul ederek
onunla gitmiştir . Er-
tesi gün arkadaşları
İbrahim , Talip , Ah-
met adındaki arka-
daşlarında atarak bir
âlem yapmak için ku-
ruluğa gitmişler , iç-
mişler bir aralık İb-
rahim , tabancasını çık-
armış arkadaşları bı-
rakmamışlar nihayet
namludan çıkan ilk
kurşun kadını yere
sermiş . Dört arkadaş
yakalanmışlardır .

SAYLAVLARIMIZ İL- CELEİMİZE GİTTİ- LER .

Bundan bir kaç gün-
evvel Ankaradan ilk
olarak şehrimize gel-
en Bayan ve bay say-
lavlarımız iki üç gün-
den beri bay İsmail Ta-
nerle birlikte ilçe sey-
yahatlerine çıkmışlardır .

Seyyahattan sonra
tekrar şehrimize ge-
lecekleri söylenmek-
tedir .

**Yurddaş!. Kaçakçıyı gördüğün
yerde yakalat işittiğini haber ver .**

Ek:11



Ünal

YIL: 1 - SAYI : 204 4 Eylül 1935 Çarşamba Fiyatı : 1 Kuruştur	Gündelik, Cumhuriyetçi, Siyasi, Havada-İlaık Gazetesi : İdarehanesi Yeniceami Karşısında Uzunluk Basım Evi Malatya	ABONESİ : Senelik 300 Altı Aylık 175 Üç Ay- lığı 75 Kuruştur .
---	--	--

Kamâlizmin ye- ni bir eseri

Ankaranın bir kaç kilometre uzakda Çubuk vadisinde yapılmakta olan Barajın inşası bitmek üzeredir . Yeni Türkiyenin Hükümet merkezi olup bir kaç yıl içinde en modern şehirlerden birisi olacak olan Ankaranın hâlâ bir derdi vardır : Susuzluk . Eğer kâfi miktarda ve muntazam tevzi edilen su mevcut olsaydı bu taktirde şehrin etrafındaki arsi çöl hemen mezru bir arazi halini alır ve Ankara sokaklarının toz ve çamurları hemen kaybolurdu . Bunun içindirki 10 yıldanberi su meselesi şehir için en büyük rolü oynamıştır .

Çubuk Barajında işe 1929 son baharında başlanmıştır . Ankaranın Hükümet merkezi olmasını müteakip derhal mütehassıslar marifetile içme suyu tetkikatına başlandırdı , çünkü suratla büyüyen bir şehir için suyu daima fuçular ve damacnalar içinde İstanbuldan getirtmek akla sığmazdı . Bir İtalyan mütehassısını rapo-

SAYLAVLARIMIZ GELDİ, ANKARAYA GİDECEKLER

Hekimhan ilçesine göre sayımlarımızdan **Bayan Mihri Pektaş ve Bay Emrullah 5** Eylülde Ankaraya gidecekleri muhtemeldir .

H a b e r aldığımızı

runa göre Ankaranın birkaç kilometre şimalinde bulunan Çubuk vadisinde bir Baraj kurulmasına karar verildi . Bunun için de iptida 2,324,299 Türk lirası masraf tahmin edilmişti . Fakat sonradan bir Hollandalı mutahassis - ki elyevm buradaki inşaatı burada idare etmektedir . Barajın nehir yatağından 10 metre değil 22 metre yüksekliğinde olması lazım geldiğini isbat edince inşaat masrafı 4,775,000 Türk lirasına çıkmıştır . Baraj havuzunun su istiap kudreti 13,500,000 metre mikabı olacak ve aynı zamanda 18 milyon metre mikabı su istiap etmede elverişli bulunacaktır , bu miktardan 6 milyon metre mikabı hükümet merkezinin içme suyu olacak ve geriye kalan 12 milyon metre mikabıda sulama işleri için kullanılacaktır . İçme suyu , bu gün ancak 60 bin nüfusu olan Ankara 200 bin nüfuslu bir şehir olunca nüfusu başına 200 litre su düşecek derecede hesap edilmiştir . Barajın su biriken sahası 6 kilometre uzunluğunda ve 300 metre derinliğinde olacak ve bu suretle 18 kilometre muraibai bir satha malik bulunacaktır . Barajın özlü bir toprağı olan yeşil bir vadide bulunması sayesinde burası Ankara ahali için yeşil bir tenezzüh yeri olacaktır .

Her yeni yeni , medeniyet, her yükseliş ve her bâyındırlık ruhun bir heden istemesi gibi mutlaka insan çokluğu istiyorlar . Eski zamanın bütün medeniyetleri nüfus artması ile birlikte vücut bulmuş, nüfus düşüldükçe bu medeniyetler de çökmüştür .

Bu sebeple :

20 İLKTEŞİRİN - PAZAR GÜNÜ

Yapılacak olan (Genel Nüfus) sayımı en önemli sosyal işlerden biridir .

BASVEKALET
İSTATİSTİK UMUM MÜDÜRLÜĞÜ



MECMUA